

Α. Νεγρεμης

ΑΘΗΝΑΙ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1916. — ΑΡΙΘ. 2.

ΦΥΛΛΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ
ΖΕΦΥΡ. ΑΒ. 64 - ΓΑΥΡΑΔΑ
ΑΡ. ΤΗΛ. 040-345

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Θ. ΕΞΑΡΧΟΣ
ΣΠ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 8

“ΦΥΛΛΑ”

ΣΕΛΙΔΕΣ 48—ΔΡ. 1

Συνδρομαὶ προπληρωτέαι:

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10 — Ἐξωτερικοῦ δρ. 12

<i>Κωστής Παλαμᾶς</i> , Τὸ ποτήρι.	σελ. 49
<i>Δημοσθ. Ν. Βουτυράς</i> , Ζωὴ ἀρρωστικῆ.	> 51
<i>Β. Ἐλεγάς</i> , Ἐφοδος, Συννέφιασμα.	> 69
<i>Μελικέρτης</i> , Στὸ θάνατο τοῦ <i>B. G. N. Watkin</i> , ποὺ σκοτώθηκε στὸν πόλεμο, Πελάγων, Ἀπομεισήμερο, Ζωοῦλα.	> 71
<i>Ἴων</i> , Βακχικὴ ἔλεγεια (μετάφρ. Δ. Βερενίκης).	> 73
<i>Δῆμος Βερενίκης</i> , Τῆς ἀγάπης.	> 73
<i>Νίκος Σαντοριναῖος</i> , Scherzzi di sonnetto, Ἐσπερινός.	> 74
<i>Κ. Μισσηλίδης</i> , Στὰ συντρίμια ἀρχαίου Ναοῦ καὶ Ἐκκλησιᾶς Βυζαντινῆς, Σίτυλος, Σάρδεις, Στὸ ἐκκλησάκι τῆς Ἀκρόπολης.	> 76
<i>Ἀλεξᾶς</i> , Ἀπὸ τοὺς «Σκλάβους».	> 77
<i>Τῶνης Χρησιδης</i> , Ἀνοιξιὰτικο.	> 78
<i>Φ. Εὐγένης</i> , Τρέλλα θανάτου.	> 78
<i>Θ. Ἐξαρχος</i> , Οἱ Δυνατοὶ.	> 79
<i>Μ. Ροδάς</i> , Χωρισμοὶ, Ἡ Κυρὰ-Ἐλβίρα.	> 80
<i>Kents</i> , Σὲ μιὰν Ἑλληνικὴν ὕδρια (μετάφρ. Β. Ἐλεγά).	> 83
<i>F. T. Marinetti</i> , Πλάι-πλάι μὲ τὸ φεγγάρι (μετάφρ. Θ. Ἐξαρχου).	> 85
<i>Léon Tolstoi</i> , Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄. (Μετάφρ. Δ. Βερενίκης).	> 88
<i>Ε. Ἀθανασιάδης</i> , Ἀπὸ τὰς <i>Petites Elégies</i> μετάφρ. Γ. Α.)	> 93
Τὸ πολυκύριον μανιφέστον τοῦ Μαρινέτι, ἐπιθεώρησις κ.τ.λ.	> 94

“ΦΥΛΛΑ” ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἀθῆναι—Ἀπρίλιος, 1916

ADAMANTIOS D. PAPADIMAS
JOURNALISTE - ÉCRIVAIN
54, RUE DE ZEPOS
GLYFADA - ATHENES

Τὸ ποτήρι.

Ἄργος ἦρθα στρατοκόπος βράδι, ἐδῶ
στῶν πιστῶν καὶ στῶν ἀνθῶν τὸ πανηγύρι·
ἦρθα τὸ γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ
στὸ μαλαματένιο τὸ ποτήρι.

Στὸ μαλαματένιο τὸ ποτήρι
θάμα, ἐσύ, κρασί, ποὺ ἦπια!
Τὰ παλιὰ τὰ ρούχα μου τὰ τρύπια
μὲ τυλίγουν, ἀρχοντιά πορφύρας·
κι' ὅσα μέσα στῆς καρδιάς μου τὰ βαθιὰ
λιμασμένα κλαίγανε παιδιὰ,
σὰ χορδὲς χτυπήσαν ἀπολλώνειας λύρας.

Και, ὦ φυγή μου, ἐσύ,
κλειστό κ' ἔρμο κοιμητήρι,
τώρα δλάνοιχτη ἐκκλησιά
περιμένεις κάποιου γάμου τῆ χαρά.
Ἦπια τῶν Ὀλύμπιων τὸ κρασι
στὸ μαλαματένιο τὸ ποτήρι.

Τὸ μαλαματένιο τὸ ποτήρι,
στῶν πιωτῶν καὶ στῶν ἀνθῶν τὸ πανηγύρι,
λάμπει σὺν ἀποσπερίτης,
κ' εἶν' ἀπάνου ἀπ' τ' ἀνθια κι ἀπὸ τὰ πιωτά.
Στάκριβὸ κορμί του σκάλισε ὁ τεχνίτης
πλάσματα πιδ ἀκέρια κι ἀνθια πιδ ἀκριβά.
Ἄδειανὸ ἦ γιομάτο, πάντα φέγγους βρύση,
κ' εἶναι τοῦτο ἀπρίλης κ' εἶν' αὐτὸ μεθύσι.
Καὶ μεστὸ σὰ δίνει κι ἄδειο σὰ δὲ δίνει
τὸ κρασι ποῦ πίνει
τῶν Ὀλύμπων ὁ χορὸς,
δόξα στὸ ποτήρι ποῦ εἶν' ὁ θησαυρὸς,
δόξα στὸ χρυσάφι πῶγινε ὁμορφιά
κ' εἶν' ἀπάνου ἀπ' ἀνθια κι ἀπὸ τὰ πιωτά.

Κωστής Παλαμῆς

Διηγήματα.

Ζωὴ ἀρρωστεμένη.

Πάλι θυμήθηκε τὴ μελαψὴ κόρη, ποῦ εἶχε ἀπαντήσει, ἢ τοῦ φαινότανε πῶς εἶχε ἀπαντήσει σὲ κάποιο δρόμο τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὸν χαιρέτησε. Καὶ πάλι εἶδε πῶς πίστευε δυνατὰ ὅτι τὴν εἶχε δεῖ. Τὸν εἶχε κυτᾶξει καλά, καλὰ καὶ τὸν χαιρέτησε μὲ κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ. Μὰ ποῦ κοντὰ, ποῦ ;

Καὶ ἦτανε νόστιμη, γλυκειὰ μὲν τῆς τῆ μαυροῖα. Ἐδῶ ἔμωσ τί ἤθελε; Μὰ τὴν εἶδε, ἢ τοῦ φαινότανε ; Γιατί τότε δὲν μπορεῖ νὰ θυμηθεῖ μὲ ποιόνα ἦτανε καὶ ποῦ κοντὰ τὴν εἶδε ; ἀλλὰ τοῦ παρουσιάζονται τρία, τέσσερα μέρη ;

— Μὰ δὲ μοῦ εἶχε φανεῖ παράξενο πῶς δὲ μὲ ρώτησε κεῖνος, ποῦ ἦτανε μαζί μου, γιὰ τὴν τὴ νέα καὶ πῶς δὲν τοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἢ πολὺ μελαχρινάδα τῆς ; Μὰ μὲ ποιόνα εἶμουνα τότε ; Καὶ γιατί νὰ βρῶσκω ὄχι ἓνα μέρος, ἀλλὰ τρία τέσσερα ὅτι τὴν εἶδα ; Καὶ τί φόρεμα φοροῦσε ; σκοῦρο, ἢ κίτρινο ;

Εἶδε ὅτι τώρα τοῦ φαινότανε ἡ μορφή τῆς πιδ μαύρη..

Καθόταν αὐτὴ μὲ τὴ μαύρη μάνα τῆς σὲνα στενὸ δρόμο κοντὰ στοῦ θεῖου του. Ἦταν ἀπὸ πατέρα ἄσπρο. Καὶ εἶχε ἡ μάνα τῆς κάτι χαραματιὰς στὰ μάγουλα...

Αἰσθάνθηκε λύπη γιὰ τὴν δὲν κύταζε, τότε, ἐρωτικὰ τὴ μελαψὴ κόρη, ἀλλ' ἴσα, ἴσα οὔτε τὴν πρόσεχε ! Ἦσως, ἴσως ν...

Μὰ πῶς ἦρθε κλαυτὴ ἐδῶ, στὴν Ἀθήνα ; τί νὰ θέλει ; Μὰ δὲν τᾶφίνω, δὲν κυτᾶζω τοῦτα, τοῦτα !

Ἐξῶ, ποῦ ἔρριξε μιὰ ματιὰ, εἶδε τὸ ἀντικρινὸ σπίτι μὲ παράθυρα κατάκλειστα, ἓνα σκυλὶ μαῦρο νὰ κοιμᾶται κουλουργιασμένο, τὰ δέντρα, κυπαρίσσια, καὶ πέτρα, στὰ πλάγια τοῦ ὑψώματος, τὴν ἐκκλησιά, ποῦ χτιζότανε. Ἡ θεὰ τοῦ μέρους τοῦ ἔμεινε στὸ νοῦ του καὶ αἰσθάνθηκε λύπη ποῦ θὰ ἔφευγε καὶ θὰ τὴν ἔχανε..

Ἐκούνησε τὸ χέρι του ἐλεεινολογῶντας τὸν ἑαυτό του.

— Ἄ, πόσο τὸν συχαίνουμαι εἶπε, τίποτα δὲν ἔχω, λυποῦ-

μαι κεί, ποῦ δὲν πρέπει νὰ λυποῦμαι καὶ θυμῶνά ἐκεῖ ποῦ δὲν ἔπρεπε. Καὶ ὅλο γιὰ τὰ μικρά!

Πάνω σαυτὰ του τὰ λόγια ἢ πόρτα του χτύπησε σιγά.

Ἄνοιξε. Εἶδε τὸ ξανθὸ παιδί τῆς μητριῶς του μένα φλυτζάνι σκεπασμένο μὲ μιὰ φέτα ψωμιοῦ μεγάλη.

— Νὰ ὁ καφές σου! τοῦ εἶπε. Τὸν πῆρε καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῆ τοῦ χაῖδεψε τὰ μαλλιά. Καὶ καθὼς τὸ χαῖδευε τοῦ ἦρθε ἡ σκέψη πῶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ μισεῖ, νὰ μισεῖ αὐτὸ τὸ ἀθῶο παιδάκι...

— Σίγουρα, εἶπε, μόλις τὸ παιδάκι ἔφυγε, ὁ πατέρας τὰ κάνει αὐτά!...

Εἶδε κάποια χαρὰ μέσα του, χαρὰ γι'αὐτό, καὶ θέλησε νὰ θυμώσει, νὰ πειραχτεῖ.

Μὰ γιατί δὲν θύμωνε; γιατί; Γιατί δὲν πειραζότανε; Ὁ Ζαγκάρδας!

— Μπᾶ! . μὰ τί εἶνε αὐτό! . εἶπε μὲ θυμό, ὁ Ζαγκάρδας, ὁ Ζαγκάρδας! . Ἄλλο τοῦτο. Θὰ ἤθελες φαίνεται νὰ τὸν μιμηθεῖς; . Ἄλλὰ πῶς νὰ τὸ κάνω ποῦ δὲν ἔχω τὸ μυαλό, ποῦ εἶχα, ὅταν ἔκανα τὸν ὄρκο; . Ἔστω, δὲν ἔχω τὸν πόνο κείνον, πέρασε, ὅπως θέλεις! Τί θέλεις τώρα; Νὰ ὅμως ποῦ θὰ φύγω!.. Αὐτὸ δὲ σὲ φτάνει; .

Τώρα ὅμως σκέφθηκε πῶς καλὰ θὰ ἔκανε νὰ γράψει στὸν θεῖό του τί συμβαίνει καὶ νὰ τοῦ πεῖ νὰ λάβῃ μέρος καὶ νὰ μιλήσῃ στὸν πατέρα του νὰ τοῦ δώσει ὅ,τι τοῦ ἀνήκει . .

Κρατοῦσε τὸν καφέ του καὶ πῆγε ἴσαμε τὸ παράθυρο.

Σύννεφα εἶχανε σκεπάσει τὸν οὐρανὸ μαῦρα καὶ τοῦ φέρανε, ἅμα τὰ πρόσεξε, τὴν ἐνθύμηση τοῦ χειμῶνα καὶ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ θείου του.

Ἦπνε τὸν καφέ του, ἐνῶ σκέψεις, σκέψεις ἐρχόντουσαν.

Πόσο ἤθελε νὰ μὴ σκέπτεται, νὰ σταματοῦσαν οἱ σκέψεις; . Ἄλλὰ πῶς νὰ κάνει; Καὶ ἔπρεπε νὰ πάῃ ἀπὸ τὸ μνήμα τῆς μάνας του, ἔπρεπε! Ἄ, σήμερα χωρὶς ἄλλο, δὲν ἔχει ἀναβολή Ἦτανε τρομερὸ νὰ ἔχει τόσες μέρες ἐκεῖ καὶ νὰ μὴν πάει! .

Αὐτὴ ἡ σκέψη τοῦ ἔφερε κάποια ἡσυχία καὶ σὰ νὰ ἀπομάκρυνε τὶς ἄλλες σκέψεις.

Ἴσως τὸν δυναμώσει αὐτό, αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψη ποῦ θὰ ἔκανε στὸν τάφο τῆς μάνας του! . Μὰ σὲ τί νὰ τὸν δυναμώσει; . Σὲ τί; σὲ τί ἄλλο; Στὴν ἀπόφαση νὰ φύγει, νὰ φύγει! . Καὶ αὐτὸ

εἶνε κάτι! . Μὰ γιατί πάλι τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ὁ Ζαγκάρδας; Τί θέλει αὐτὸς στὸ νοῦ του;

Ἦτανε γαλήνιος, ξανθός, ὁ Ζαγκάρδας, ἀλλὰ κατσουφιασμένος καὶ σιωπηλός. Ἔβαζε τόνα πόδι του πάνω στὸ ἄλλο, ὅταν καθότανε καὶ κάπνιζε ἀργιλέ.

Φοροῦσε βράκες κοντὲς καὶ τὸ γόνατό του καὶ ἓνα μέρος τοῦ ποδιοῦ του, ὅσο δὲν ἔκρυβε τὸ ψηλὸ ὑπόδημά του, ἦτανε γυμνὸ. Μὰ πόσους εἶχε σκοτώσει γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ. Ἔμεινε μὲ σουφρωμένα φρύδια.

Ξαφνικὰ σήκωσε τὸ κεφάλι ἀπὸ ἓνα θόρυβο.

Σταγόνες εἶχαν ἀρχίσει νὰ πέφτουν ἀπ' τὰ θολὰ τὰ σύννεφα, πάνω στὰ κλαδιά, στὰ φύλλα τὰ πράσινα, καὶ σὲ λίγο, ἀρχισε τὸ τραγοῦδι τὸ μουρμουριστὸ τῆς βροχῆς. Ἡ γῆ μύρισε σὰ νὰ μίλησε, νὰ ἄφησε στεναγμό, καὶ ἡ ρουινά, ποῦ κοιμότανε καὶ ψηνότανε στὸν ἥλιο, πάλι ἀκούστηκε νὰ ξυπνᾶ καὶ νὰ κάνει νὰ πεῖ τὸ τραγοῦδι τῆς τὸ παλιό.

Ἡ ἐνθύμηση τοῦ χειμῶνα τοῦ ἦρθε, τοῦ χειμῶνα μὲ τὸ ἄγριο βοῦιτὸ τοῦ βορριᾶ, τὸν κρότο τῆς βροχῆς, τὸ χιόνι καὶ τὶς ἄγριες νύχτες.

Ἡ ματιὰ του πῆγε ξαφνικὰ σὲ μιὰ μεριά τοῦ τοίχου, κοντὰ στὴν κάσα τοῦ παραθύρου, καὶ εἶδε ἓνα μυρμιγκάκι νὰ προσπαθεῖ νὰ ἀπαλλαχτεῖ ἀπ' τὰ δύχτια ἐνὸς τόσο μπροσκοπικοῦ ἀραχνιοῦ, ποῦ μόλις φαινότανε.

— Γιὰ κύττα, σκέφθηκε, σῶλο τὸν κόσμο, παντοῦ, σῶλη τὴ γῆ, μέσα στὰ χώματα, στοὺς τοίχους γίνονται δράματα, καὶ ὁ πονηρὸς νικᾷ τὴ δύναμη καὶ ἡ δύναμη πάλι τὴ δύναμη! .

Τραβήχτηκε ἀπ' τὸ παράθυρο.

Ἡ ἐνθύμηση τοῦ μέρους, ποῦ ἔμεινε τόσον καιρὸ, τοῦ σπιτιοῦ τοῦ θείου του πάλι ἦρθε, καὶ ἐπεθύμησε νὰ ἦταν ἐκεῖ κοντὰ τους, νὰ καθότανε στὸ παράθυρο καὶ νὰ ἔβλεπε τὰ μαυρισμένα κεραμίδια τῶν παλιῶν σπιτιῶν, τὰ ἀσωβάτιστα σπίτια . . Μιὰ μορφὴ ἔβγαινε ἀπ' ἓνα ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ κρυβόταν ὅταν τὸν ἔβλεπε. Πόσο λυπότανε γι'αὐτό! . Καὶ αἰσθανότανε, ἢ ἤξερε τὴν αἰτία, ποῦ τὴν ἔκανε νὰ τὸν ἀποφεύγει. Ἔπειτα οὔτε τὴν ξανακύταξε κι αὐτὸς πιά, ἐνῶ πονοῦσε, ποῦ τὸ ἔκανε αὐτό.

Ὅλοι τὸν εἶχανε γιὰ παιδί ἀρρωστημένο, παιδί νευρασθενικὸ πολὺ. Τί κατάρα! . Μὰ ποιὸς ἔφταιγε; . Αὐτός; .

Ἡ ἐνθύμηση ὅλων αὐτῶν τώρα καὶ μιᾶς ζωῆς ἀρρωστημένης

τὸν ἔκαναν νὰ δεῖ τὸ μέρος τοῦ θείου του ὄχι ὅπως πρὶν. Νὰ φύγει, νὰ φύγει !. Νὰ πάει ἐκεῖ ποῦ γίνεται τώρα πόλεμος γιὰ νὰ βρεῖ τὴν ἡσυχία !.

Ἄκουσε δυνατὸ σφύριγμα ἀνέμου καὶ μαζί ἕνα σὰν κλάμμα μωροῦ, μωροῦ ἀπαίσιου...

Τοῦ ἄρσεσε πάντοτε ὁ ἄνεμος μὲ τὴ βροχή, ἡ θύελλα, τοῦ ἔφεραν εὐθυμία, ποῦ στὴ γαλήνη δύσκολα τοῦ ἐρχόταν. Ἄλλὰ σὲναν κρότο τρομερὸ καὶ κάτι φωνές, ποῦ ἔγειναν μαζί σχεδόν, φοβήθηκε, ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ γιὰ τὸν γίγαντα εὐκάλυπτο, τὸ παλιὸ δέντρο τοῦ κήπου, καὶ ποῦ τὸ εἶχε δεῖ νὰ παλεύει ἀπελπιστικά μὲ τὸν ἄνεμο σὰν Ἡρακλῆς μὲ πλῆθος ἐχθρῶν.

Δὲν εἶχε πάθει τίποτα. Τὸν εἶδε πάλι νὰ παλεύει σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ ἀπαλαχτεῖ ἀπὸ χέρια, ποῦ ζητούσανε νὰ τὸν ῥίξουνε χάμου.

Καὶ ἐπεθύμησε νὰ ἔπαβε τώρα ὁ δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἡ βροχή, νὰ γινόταν πάλι γαλήνη, μὲ τὸν δυνατὸ, καντερὸ ἥλιο.

Θυμήθηκε, καθὼς ἔκανε νὰ φύγει, τὸ μυρμιγκάκι καὶ κύταξε. Τὸ εἶδε ἀκίνητο καὶ τυλιγμένο, ἀπ' τὶς κλωστὲς τὶς μικροσκοπικῆς ἀράχνης, σὰ μούμια !

Ἡ βροχή εἶχε πάψει ὅταν βγήκε γιὰ νὰ πάει στὸ νεκροταφεῖο. Ἄνεμος δυνατὸς ὅμως φυσοῦσε σείοντας τὰ δέντρα καὶ κάνοντας τὰ φύλλα των τὰ καταπράσινα, τὰ κλαδιά των νὰ ἀνακατώνονται σὰν μαλλιά τρελῆς μάνας, ποῦ τρέχει πίσω ἀπ' τὸ νεκρὸ παιδί της. Ἀπὸ μιὰ καπνοδόχο ἐργοστασίου καπνὸς ἔφευγε, ἔτρεχε γρήγορα, σκυφτὸς στὸν γεμᾶτο σύννεφα οὐρανὸ, καὶ ἔτρεχε σὰν πλῆθος φυλακισμένων, ποῦ δραπετεύουν καὶ φεύγουνε γρήγορα ὅσο μποροῦνε...

Ὁ ἄνεμος ἦτανε θερμὸς, θερμὸς σὰ νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ στόμα τοῦ Ἄδη, νάταν ὁ ἄχνός του. Καὶ τὰ δέντρα φωνάζανε, βογκοῦσαν, στενάζανε, στὸ φύσημά του τὸ δυνατὸ σὰν ψυχῆς κατάδικες, κολασμένες, δεμένες στὸ μαρτύριο.

Πέρα σὲ μιὰ πλατεία πλῆθος, πλῆθος μικρῶν ἀνεμοστροβίλων ἔγεινε ξαφνικά, καὶ τοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶχανε πιάσει δαίμονες, μικροὶ δαίμονες, χορὸ γύρω ἀπὸ θυσιά, ποῦ ἔκαναν σὲ κάποιο δαίμονα θεὸ τους.

Ἐνα κυπαρίσσι μεγάλο, γιγάντιο, ἔβγαίνει πάνω ἀπ' τὰ ψηλά

κλαδιά μεγάλων δέντρων, καὶ κουνιόταγε, κουνοῦσε τὴν κορυφή του σὰ γίγας φιλόσοφος, μαῦρος, ποῦ σκέπτεται, μὲς τῆ χαρὰ τῶν ἄλλων, τὴν ματαιότητα καὶ τὸ χαμό.

Καὶ κρότος σφυριοῦ, ποῦ πελεκοῦσε μάρμαρο, τὸν ἔκανε νὰ κυτάξει. Ἐφκριαχναν μαρμαρένιους σταυροῦς, μνημεῖα..

Ἄρχισε νὰ κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ δρόμο, ποῦ ὀδηγοῦσε στὸ νεκροταφεῖο, καὶ τοῦ φαινότανε πῶς κατέβαινε στὸν Ἄδη. Οἱ κρότοι τοῦ σφυριοῦ, πολλοί, πολλοί, τὸν ἀκολουθήσανε καὶ τοὺς αἰσθανόταν πολλά, πολλὰ νὰ λένε...

Ἦτανε συγκινημένους. Ἄλλὰ βρῆκε ὅτι περισσότερο ἦτανε γιὰ τὸ μέρος, ποῦ πήγαινε, παρὰ γιὰ τὸν τάφο τῆς μάνας του, ποῦ θὰ ἔβλεπε. καὶ τοῦ ἦρθε ἀγανάχτηση, νὰ θυμώσει.

— Μὰ πῶς !. δὲν ἔχω λύπη, γώ ! δὲ λυποῦμαι !. Μὰ τί ἀνθρώπος εἶμαι τότε ; Ὅχι, ὁ καιρὸς, δὲ φταίω, ὁ καιρὸς !. Σούφρωσε τὰ φρύδια του καὶ ἔσκυψε τὸ κεφάλι.

Ναί, εἶχε λύπη, τὴν αἰσθανόταν, ἀλλ' ἡ λύπη του αὐτὴ τοῦ φάνηκε σὰ ναρκωμένη, σὰν κοιμισμένη.

— Ὁ καιρὸς, ὁ καιρὸς φταίει !. εἶπε σὲ λίγο.

Μὰ γιατί τοῦ ἦρθε νὰ γελάσει ; Καὶ ὅμως δὲν ἐθύμωσε γι' αὐτό !.

Εἶδε τὴ μαρμαρένια γέφυρα καὶ πέρα κυπαρίσσια, ἴσια, μεγάλα, μαῦρα φαντάσματα καὶ σὰν κέρβεροι νὰ κυκλώνουν τὸ νεκροταφεῖο.

Δυὸ μαυροφόρες ἐρχόντουσαν. Καὶ καθὼς κύταξε πίσω, πρὸς τὰ ἐπάνω, ἀριστερά, εἶδε μιὰ γρηὰ μὲ μαῦρα νὰ ἀνεβαίνει στηριγμένη στὸ χέρι ἐνὸς ναυτικοῦ μὲ χρυσὸ βαθμὸ στὸ μανίκι, καὶ ἕνα παιδί νὰ κατεβαίνει μὲ σταυρὸ στὸν ὄμο καὶ ἕνα μεγάλο μὲλόγο ῥοῦχα στὴ μασχάλη.

— Μὰ τί τὰ θέλει τὰ ῥοῦχα ἐδῶ ;. εἶπε μ' ἀπορία, γιὰ νὰ ἀλλάξει κάποιον πεθαμένο ;

Στὴ γέφυρα ἄκουσε νερὸ νὰ τρέχει καὶ τὸ εἶδε νὰ κατρακυλᾷ μὲ κρότο ἀπὸ μαῦρα ψηλά, ἀπόκρημνα βράχια, καὶ νὰ πέφτει σὲ μιὰ λιμνούλα, ποῦ βρισκόταν κάτω, στὰ πόδια τους.

Ἡ λίμνη τῆς Ἀχερουσίας τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ.

Καὶ πάνω στὰ βράχια γυναῖκες μὲ χρωματιστὰ φορέματα, καμμιά μὲ μαῦρα, ἀλλὰ κόκκινα, θαλασσιὰ, χτυποῦσαν δυνατὰ ῥοῦχα μὲ κοπάνους.

Προχώρησε. Ὁ κρότος τώρα τοῦ νεροῦ τὸν ἀκολούθησε γιὰ λίγο.

Εἶδε ἄμαξες νὰ φεύγουν καὶ μαζί μὲ τοὺς λυπημένους, ποῦ ἦτανε μέσα, μορφὲς μὲ γέλιο καὶ ὄρεξη γιὰ ὀμιλία.

Ἄλλες ἄμαξες ἐρχόντουσαν φέροντες νεκρό.

Ὁ δρόμος γινότανε τώρα ἀνηφορικός.

Ἐδῶ καὶ κεῖ ἐργαστήρια μνημάτων καὶ μαρμαρένιων σταυρῶν. Κάποτε μορφὲς ἀγνώστων, σὲ γύψο, καὶ χαμένων ἀπὸ πολὺν καιρὸ φαινόντουσαν νὰ κυτᾶζουν ἀπ' τὰ βᾶθη τῶν ἐργαστηρίων.

Πέρα στὴν πόρτα τοῦ νεκροταφείου εἶδε παππάδες νὰ στέκονται ντυμένοι τὰ ἱερά τους ἄμφια καὶ νὰ φαίνονται σὰν κάτι νὰ παραφυλάγανε, γιὰτὶ ὄλο κύταζαν ἔξω, στὸν κατηφορικό δρόμο.

Μά, γιὰτὶ ὄλα αὐτά; σκέφθηκε, εἶνε τρομερὸ αὐτὸ τὸ μέρος μὲ τὰ κυπαρίσσια, τὴ μεγάλη μαρμαρένια εἴσοδο τοὺς ψηλοὺς τοίχους καὶ τοὺς ἀπαισίους παππάδες νὰ παραφυλάγανε! . Γιὰτὶ δὲ θάβουνε σὲ ἀνοιχτὸ μέρος, χωρὶς ὄλα αὐτά; Ἐδῶ εἶνε ὁ Ἄδης!

Μπῆκε μέσα. Οἱ παππάδες κυτᾶζανε ἔξω. Δυὸ φύλακες, ὁ ἓνας καθισμένος σὲ καρέκλα, μιλοῦσαν.

Ἦξερε τὸ μέρος ὅπου θὰ εὔρισκε τὸ μνήμα τῆς μάνας του.

— Ἄλλὰ γιὰτὶ δὲν αἰσθάνομαι λύπη; . γιὰτὶ εἶμαι τόσο ψυχρὸς; ἔλεγε περνώντας μέσα ἀπὸ τὰ μνήματα.

Αἰσθανότανε μόνον ζάλη, ζάλη καὶ ταραχὴ, ταραχὴ γιὰ τὸ μέρος τὸ μέρος τὸ ἄγριο μὲ τοὺς σταυροὺς, τὶς μορφὲς τὶς μαρμαρένιες, ποῦ τοῦ φαινόντουσαν νὰ ἔχουνε κάτι θλιβερὸ πολὺ, πολὺ, τὰ ἄνθη καὶ τὰ ὀνόματα.

Ὅσο προχωροῦσε ὁμως τόσο ἔνοιωθε τὰ πόδια του νὰ γίνονται βαριά.

Αὐτὸ μὲ εὐχαρίστηση τὸ εἶδε.

Ἄν καὶ εἶχαν ἄλλα πλούσια μνήματα ὑψωθεῖ ἐκεῖ κοντά, τὸ βρῆκε. Εἶδε τὸ ὄνομά της πάνω στὸ μαρμαρένιο σταυρὸ καὶ τὸ διάβασε.

Ἄγγελικὴ . . .

Πλησίασε καὶ ἀκούμπησε πάνω στὴν πλάκα.

— Μαμάκα μου! . εἶπε ὅπως τὴν ἔλεγε μικρὸς τότε.

Μέσα κεῖ βρισκότανε σκελετωμένη, τώρα, αὐτὴ, ποῦ τὸν ἀγαποῦσε τόσο, αὐτὴ ποῦ τὴ ζωὴ της δὲν τὴν εἶχε τίποτα μπρὸς στὴ δικιά του ζωὴ!

Καὶ ἔτσι σὰ νὰ τὴν εἶδε σκελετωμένη μέσ' τὰ ροῦχα κείνα, τὰ καλὰ της, τὰ μεταξένια της, ποῦ τὴν εἶχε δεῖ νὰ τὰ φορᾷ ὄχι μία φορὰ! ,

— Θεέ μου! . μαμάκα μου! .

Ἐσφιξε τὴν πλάκα καὶ ἀκούμπησε πρὸς πολὺ, ἔπεσε πάνω.

Ὅταν τὸν χεῖνε; Πῶς τὸν κύταξε; . Τὸν κρατοῦσε ἀπ' τὸ χέρι, ὅταν ἦτανε πρὸς μικρὸς καὶ πῆγαιναν περίπατο.

— Κάτσε ἤσυχα, παιδάκι μου, κάτσε ἤσυχα πουλάκι μου! .

Μὴ στενοχωρᾷς τὴν ἡμανούλα σου! . τοῦ ἔλεγε ὅταν ἔκανε τρέλες.

Τὰ μάτια της καστανά, γλυκά. Ὁχρὴ. Ὅταν εἶχε ἀρρωστήσει πῶς τὸν ἀγκάλιαζε! Καὶ κείνος δὲν ἐρχόταν! Εἶχε μιὰ φωνὴ ἀδύνατη, ἀδύνατη κάνει τότε . . .

Ἐνα δάκρυ φάνηκε στὰ μάτια του, μὲ τὶς ἀναμνήσεις ἐρχόταν ἢ λύπη.

Καὶ θέλησε τώρα νὰ τῆς μιλήσει, νὰ τῆς πεῖ τί εἶχε τραβήξει, τὸν πόνο του.

— Ἄ, μαμάκα μου, ἄρχισε νὰ λέει μὲ τὸ νοῦ του, ἄχ, νὰ ξερες τί κακιὰ ζωὴ ἔχω περάσει, τὴ κακιὰ ζωὴ! Ἄχ, νὰ ξερες μαμάκα μου, τὴ ζωὴ ἔχει περάσει τὸ παιδί σου, τί ζωὴ περνᾷ! . Μιὰ ζωὴ ἀρρωστεμένη, ἄθλια! σὰ νὰ ἔχω κάνει κανένα κακὸ στὸν κόσμο. Ἄχ, τί ἔχω τραβήξει, τί ἔχω τραβήξει! . ἔβλεπες γυναῖκες, ἄντρες, ὅταν μὲ βλέπανε, νὰ λένε:

— Εὐτὸς πάσχει, αὐτὸς δὲν εἶνε καλὰ! . εἶνε . . . Ἐτσι λέγανε. Καὶ πῶς μὲ κυτᾶζανε! . Καὶ καμμιά ἀγάπη, καμμιά, μαμάκα μου, καμμιά! . Ὅλες οἱ καρδιὲς κλειστὲς γιὰ τὸ παιδί σου! Ὁ ἀδελφός σου, ναί, καλὰ φέρθηκε, δὲν μπορῶ νὰ πῶ τίποτα, ἀλλ' οἱ ἄλλοι! .

— Τί τὸν θέλεις, τί τὸν θέλεις, ἀφοῦ πάσχει; δὲν τὸν στέλνεις στὸν πατέρα του! Αὐτὰ λέγανε τοῦ ἀδελφοῦ σου κάθε τόσο.

Ἐκεῖνος μὲ κρατοῦσε, νὰ μὴν ἔρθω στὸ σπῆτι, ποῦ χάθηκες σύ! . Ἄ, τί τραβήξα! .

Τῆς εἶπε ἔπειτα πῶς εἶχε σκεφθεῖ νὰ φύγει, νὰ φύγει ὅπου τὸν ἐβγαίξε ἡ ἄκρη καὶ ὅτι ἔκανε κακὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν πατέρα του, ποῦ ἦρθε, ὕστερα ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια, μὲ παρεκάλια νὰ τὸν πάρει. Τῆς εἶπε καὶ ποῦ μάλωσε, μόλις πάτησε στὸ σπῆτι τους, στὸ μητρικό του σπῆτι, δὲν περάσανε μέρες καὶ μάλωσε μὲ κείνη.

Τὰ δάκρυα ἀρχίσανε νὰ τρέχουνε στὴν ἀνάμνηση τῆς ἀρ-

ρωστης ζωῆς του καὶ τῆς κακιᾶς του τύχης. Δὲν κρατήσαν ὁμως πολὺ. Σὲ λίγο στερέψανε. Τὸ μνῆμα ἀπεριποίητο ἦτανε, χωρὶς ἄνθος, χωρὶς φύλλο λουλουδιοῦ, ἀλλ' ἔμωσ ἓνα δεντροῦκι ἄγριο ὑψωνότανε μικρὸ. Κάποιος σπόρος θὰ εἶχε πέσει ἀπ' τὰ ψηλὰ δέντρα ποῦ ἦτανε κοντά.

Κουράστηκε νὰ κάθεται κεῖ καὶ τραβήχτηκε.

— Χαῖρε, μαμάκα μου, χαῖρε! εἶπε καὶ πάλι συγκινήθηκε.

Ἔφυγε σιγά. Γύρισε πάλι. Τὰ μεγάλα μνήματα δὲν τὸν ἀφίσανε νὰ δεῖ τὸν μικρὸ μαρμαρένιο σταυρό.

Βγήκε ἔξω. Μιὰ ἄμαξα στεκότανε στὴν πόρτα καὶ πρὸ πέρα τέσσερις ἐργατικοὶ μιλούσανε.

Ὁ ἓνας, ψηλὸς ἄντρας, μὲ μεγάλα μουστάκια, γύρισε καὶ κύταξε τὸν Ζάρα. Ὁ Ζάρας τὸν γνώρισε. Ἦταν ἓνας γείτονας τοῦ πατέρα του μπαλωματῆς, φτωχὸς, ἀλλὰ δουλειτῆς.

— Τί θέλεις ἐδῶ; τὸν ρώτησε.

— Ἦρθαμε γιὰ κάποιον πατριώτη!. τοῦ ἀπήντησε αὐτὸς, πέθανε στὸ νοσοκομεῖο!. Δὲν εἶχε κανέναν, κανέναν! Περιμένουμε τώρα νὰ τὸν φέρουνε!.

— Πήγαμε καὶ πληρώσαμε μάλιστα, γιὰ νὰ μὴ τὸν πᾶνε στὸ ἀνατομεῖο!. εἶπε καὶ ἓνας ἀπ' τοὺς συντρόφους του γυρτὸς λίγο.

Καὶ τὸ πιστεύεις πῶς θὰ τὴν γλύτωσε; τὸν ρώτησε ὁ Ζάρας.

— Γιατί πῶς; πῶς θὰ τὸν κόψουνε;. Ἐμεῖς τὸν εἶδαμε!.

— Θὰ τὸν κόψανε!. Αὐτοὶ δὲν ἀφίνουν φτωχὸ χωρὶς νὰ τὸν σχίσουνε!.

Ἔτσι εἶχε ἀκούσει.

Καὶ οἱ τέσσερις σκύψανε τὸ κεφάλι καὶ δὲν μιλήσανε.

Αἰσθανότανε μιὰ εὐχαρίστηση κακιὰ ὁ Ζάρας ποῦ τοὺς τὰ ἔλεγε αὐτά, ποῦ τοὺς πίκραινε.

Κυτάζανε κάποτε τὸν κατηφορικὸ δρόμο.

— Νάτη!.. εἶπε κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ξαφνικά.

Μιὰ ἄμαξα φάνηκε νὰ ἔρχεται. Ἄλλες δὲν τὴν ἀκολουθοῦσανε καὶ αὐτὸ ἦτανε σημάδι, πὼς ἐκεῖνον, τὸν φτωχὸ, ἔφεραν.

— Μὰ εἶνε μαύρη ἢ κάσση!

— Μὰ τί; ἔπρεπε νᾶνε ἄσπρη;

— Μὰ ἔτσι πληρώσαμε!

Ἡ ἄμαξα πλησίασε.

Ὁ Ζάρας μπήκε πάλι πέσα στὸ νεκροταφεῖο. Οἱ παππάδες ἦταν ἐκεῖ καὶ οἱ φύλακες. Ἐκεῖνος μὲ τὴν κορώνα, ποῦ καθότανε σὲ καρέκλα. Ὅταν ἐγύρισε καὶ κύταξε πίσω, εἶδε δύο ὄμορφες κόρες μὲ μαῦρα νὰ μπαίνουν.

Ὁ φύλακας ποῦ καθότανε ξαπλωμένος, σηκώθηκε στὸ ἔμπαμά τους, οἱ ἄλλοι χαιρετήσανε,

Φαινόντονσαν πολὺ πλούσιες. Ἦταν ἀδύνατες, ἀλλ' ὄμορφες. Ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς ἔλαμπε μέσ' τὴ λύπη τους.

Ἄπ' ἔξω κατεβάζανε τὸ νεκρὸ. Μὰ γιατί τοῦ ἦρθε ἐπιθυμία τοῦ Ζάρα νὰ γελάσῃ; Εἶδε νὰ ἔχει ἐπιθυμία γιὰ γέλιο, νὰ γελάσῃ πολὺ πολὺ!..

Ἐνα μαῦρο ροῦχο, ποῦ σκέπαζε τὴν κάσα, τὸ τραβήξε ὁ παπᾶς, καὶ φάνηκε μιὰ κάσα ἀπὸ ξύλα ἀμπογατίστηα.

Οἱ τέσσερις, ποῦ τὸν περιμέναν, σιγὰ τὸν ἔφεραν.

Ἡ κάσα ἦταν ἀπὸ παλῆ ξύλα, ἀπλάνιστα καὶ βαλμένα, ἀπὸ κάτω, τὸ ἓνα μακρὺ ἀπ' τ' ἄλλο.

Ἄλλὰ γυμνὸς εἶτανε; Ἐνα πόδι, μὲ βρώμικο πολὺ τὸ μεγάλο δάχτυλο, ἔβγαινε ἀπ' τὸ σεντόνι, ποῦ τοῦ εἶχανε ὀίξει ἀπ' τὴ μέση καὶ κάτω.

Κύταξε τὴ μορφή του. ὦ θεέ!! Τί ἦταν αὐτό; Μὴ καθὼς τὸν κόβανε, τὸν σχίζανε στὸ ἀνατομεῖο, ἔγεινε ἔτσι; ἄνοιξε τὸ στόμα του, τὰ μάτια του;

Ἐνα πρόσωπο μὲ γένεια μαῦρα, ὄχι μεγάλα, καὶ μαλλιά ὀρθὰ σχεδὸν καὶ μικρὴ φαλάκρα ἔμπρός. Ἄλλὰ τί πόνο, τί ἀγωνία, τρομάρα ἔδειχνε τὸ μισανοιγμένο, ἢ ἀνοιχτὸ στόμα του ποῦ ἦτανε σὰ νὰ ξεψύχησε φωνάζοντας, τὰ ἀνοιχτὰ μάτια του μὲ τὸ γυαλένιο βλέμμα; Τὰ δόντια του μαῦρα μαῦρα.

Ποιὸς ξέρει, ἔλεγε ὁ Ζάρας μὲ τὸ νοῦν του, μὲ τί ἀγωνία θὰ ξεψύχησε!. Θὰ φώναζε!. Θὰ προσκαλοῦσε, ἴσως, τὴ μάνα του, ποῦ δὲν ὑπῆρχε, νὰ τρέξει, νὰ τὸν βοηθήσει, νὰ τρέξει στὸ παιδί της!. Χαμένη κι' αὐτή!. Ἄλλὰ γιατί τὸν εἶχανε ἔτσι γυμνὸ; Τὸ πόδι του ἔβγαινε ἔξω βρώμικο πολὺ. Τὰ χέρια του σταυρωμένα, μὲ τὴ φανέλα, ποῦ θὰ τὴν εἶχε φορέσει καὶ ὅταν ἦταν καλά, μὲ γυρισμένα τὰ ἄκρα της. Ἴσως νὰ τὰ εἶχε γυρίσει κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος πάλι, ὅταν τὴν φοροῦσε..

Οἱ τέσσερις ἐργατικοὶ σταματήσανε μὲ τὸ φορτεῖο τους..

Δὲν ξέρανε ἀπὸ τοῦ νὰ πᾶνε. Ὁ παπᾶς, ποῦ εἶχε συνοδέψει τὸ λείψανο, εἶχε χαθεῖ μὲ τὸ ἀμάξι.

— Μὰ ποῦνε ὁ παπᾶς σας; Τοὺς ρώτησε ἕνας μὲ ὑποδήματα ψηλά καὶ στολή, ποῦ καθόταν ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴν ἐκκλησιά τοῦ νεκροταφείου, μὲ ἄλλους μαζί.

— Ξέρω κεγῶ!. Ἐμεῖς ξέρομε ἀπὸ τέτοια; τοῦ ἀπήντησε ἕνας ἀπ' τοὺς τέσσερις, ποῦ κρατούσανε τὸ νεκρό.

— Καὶ ποιὸς τὸν ἔφερε;

— Ἀπ' τὸ Πολιτικὸ Νοσοκομεῖο!

— Εἶνε διαβασμένος;

— Θὰ εἶνε!

— Παπᾶ! ἔλα! ἐσύ! φώναζε ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ ψηλά ὑποδήματα, ἕναν ἀπ' τοὺς παπάδες, ποῦ φαινότουσαν νὰ παραφυλᾶνε, ἔλα συνόδεψε τὸ νεκρό.

Ὁ παπᾶς στράφηκε. Ἦτανε γέρος, ψηλὸς καὶ κόκκινος.

— Πὲς τοῦ Παπαβαγγέλη! Ἐμένα δὲν εἶνε ἡ σειρά μου! εἶπε.

— Σὺ θὰ πᾶς!

Ὁ παπᾶς δὲν ἤθελε καὶ ὁ ἐπιστάτης ἀγρίεψε. Ἀλλὰ καὶ ὁ παπᾶς ἔγεινε κατακόκκινος.

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἐπιστάτη ἔτρεχε γρήγορα.

Ὁ φτωχὸς, ὁ φτωχὸς καὶ νεκρὸς περιφρονημένος ἦτανε, ἔλεγε, ἂν ἦτανε πλούσιος...

Καὶ τὸ μάλωμα ἐκράτησε ὄχι λίγο.

Σαυτὸ τὸ διάστημα οἱ τέσσαρες κρατούσαν ἀκίνητοι, σιωπηλοί, τὸ νεκρὸ μὲ τὸ ἀνοιχτὸ στόμα. Μὴν ἔρριχνε κάποια κατὰρα στὸν οὐρανό;

Πάλι ξεκινήσανε. Ὁ παπᾶς πῆγε μπρός. Ἄκουσε ψαλμωδίες. Εἶχε ἀρχίσει νὰ ψέλνει.

Ἀηδισμένος ὁ Ζάρας πῆγαινε πίσω. Παρατήρησε ὅμως πῶς πῆγαινε κλέφτικα, κρυφά, πῶς δὲν ἤθελε νὰ φανεῖ ὅτι ἀκολουθᾷ τὸ φτωχικὸ λείψανο. Καὶ νιράπηκε. Περνοῦσε μέσα ἀπὸ φτωχικοὺς τάφους, ἄλλους γεμάτους λουλούδια πολύχρωμα, καὶ ἄλλους ξερούς, λησιμονημένους.

Ἄκουσε μιὰ σπαραχτικιά γυναικεῖα φωνὴ νὰ ἔρχεται ἀπ' τὴν ἐκκλησιά. Ἐμπρός ἀπ' τὸ φέρετρο τοῦ φτωχοῦ, εἶδε νὰ πηγαίνουν δύο μὲ πλατεῖα τσαπιά στὸν ὄμο. Καὶ βαδίζανε, βαδίζανε μέσ' τοὺς τάφους.

Αὐτὸς, ὁ Ζάρας, προχωροῦσε προσέχοντας μὴν πατᾶ τοὺς τάφους, ἀλλὰ τοῦ ἦταν ἀδύνατο. Κεῖ τοὺς εἶχανε βάλει ἀνάκατα καὶ κοντά τόσο σὰν τὸν ἕνα πάνω στὸν ἄλλον. Ἐκεῖ γέροι νέοι, παιδιὰ, γυναῖκες, κορίτσια, ὅλοι φτωχοί, ποῦ εἶχαν ἀίσθανθεῖ τὴ φτώχεια καὶ τὴ δυστυχία, καὶ ποῦ ὁ θάνατος τοὺς εἶχε ῥίξει στὸ φτωχικὸ τους σπίτι τὸ πένθος, τὴ λύπη.

Εἶδε ὅτι ἔτρεμε καὶ ὅτι πιὸ πολὺ ζαλιζότανε καὶ θέλησε νὰ δώσει δύναμη στὸν ἑαυτό του.

Καὶ οἱ τέσσερις μὲ τὸ φέρετρο προχωροῦσανε μέσ' τοὺς τάφους, ἀκολουθῶντας τοὺς δύο νεκροθάφτες, ποῦ εἶχανε τὰ τσαπιά, ποῦ γυαλίζανε, στὸν ὄμο καὶ ἦτανε μὲ μόνο τὸ γελέκο. Κοντὰ στὸν ψηλὸ τοῖχο τῆς μάντρας τοῦ νεκροταφείου, μυρουδιά κόπρου ἀνθρώπου, ἐγέμιζε τὸν ἀέρα. Εἶδε ἕνα πηγάδι... Ἐκεῖ δίπλα σταθήκανε.

Ὁ παπᾶς κάτι ἔψαλλε καὶ ἔφυγε γρήγορα. Οἱ νεκροθάφτες κατεβάσανε τὸ νεκρὸ στὸ λάκκο.

Ἡ μορφή μὲ τὴν ἀγωνία καὶ τὸ μεγάλο πόνο χάθηκε.

Πῆγε ὁ Ζάρας πιὸ κοντά. Θέλησε νὰ δεῖ ἀκόμα τὸ πρόσωπο κεῖνο μὲ τὸ ἀνοιχτὸ στόμα καὶ τὰ μαῦρα δόντια, καὶ τὰ μάτια ποῦ δὲ θὰ βρέθηκε κανεὶς κοντά του, τὴν τελευταία του ὠρα, γιὰ νὰ τοῦ τὰ κλείσει ποῦ γυάλιζαν.

Εἶχε χῶμα στὰ χέρια. Ἴσως ὁ παπᾶς νὰ τοῦ τὸ εἶχε ῥίξει.

— Ἐλα! εἶπε ὁ ἕνας νεκροθάφτης στὸν ἄλλο.

Ὁ σύντροφός του ἦτανε νέος, σχεδὸν παιδί, μὲ λινὸ πανταλόνι πλατύ.

Παρατήρησε, ὁ Ζάρας, ὅτι εἶχε κάτι θλιβερὸ στὴν μορφή του. Μὴ τὸν τάραξε ἡ μορφή τοῦ φτωχοῦ καὶ ἡ γύμνια του;

— Μὰ καπάκι δὲν ἔχει; ρώτησε ὁ μεγάλος, ποῦ ἦτανε ξανθὸς μὲ μεγάλα μουστάκια.

— Καπάκι;... Ὁχι! Καὶ μεῖς πληρώσαμε! εἶπε ὁ γυρτός.

— Βρὲ γιὰ τὸ θεό!

— Ρίχτε του τώρα χῶμα! τοὺς συμβούλεψε ὁ μπαλωματής.

— Ἄ, ὄχι, ὄχι! ἔκανε ὁ νεκροθάφτης καὶ κύτταζε τριγύρω.

Δὲν ἤθελε νὰ ῥίξει χῶμα, τοῦ ἔρχότανε κακὸ νὰ ῥίξει χῶμα πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ.

— Νὰ!

Ἐτρεξε γρήγορος. Ἀπ' ἕνα νεοσκιαμμένο τάφο ἔβγαιναν μαῦ-

ρες σανίδες. Ἄρπαξε μιὰ ἀπ' αὐτές, τὴν ξεκόλησε, πῆρε ἀκόμη καὶ ἄλλη καὶ ἦρθε τρέχοντας.

— Τώρα ναί!

Ἔβαλε τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ, ἔπειτα πῆρε κὸ τσαπί.

Τὰ πλατεῖα τσαπιά ἀρχίσανε νὰ σύρουνε τὸ χῶμα, ποῦ ἄφισε τὴ μυρουδιά του.

Τὸ χῶμα ἔπεφτε, ἔπεφτε στὸ λάκκο.

— Πᾶμε! εἶπε ὁ μπαλωματῆς στοὺς ἄλλους.

— Μιὰ στιγμή! τοὺς εἶπε ὁ νεκροθάφτης ὁ μεγάλος, παύοντας τὸ τράβιγμα τοῦ χῶματος, γράφτε τὸ ὄνομά του σὲ κανένα ξύλο . . . νὰ σὲ κείνο, σὲ κείνο κεῖ!

Ὁ γυρτὸς σύντροφος τοῦ μπαλωματῆ, πῆρε τὸ ξύλο, ποῦ τοῦ ἔδειχνε ὁ νεκροθάφτης καὶ ἔγραψε τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ.

— Πῶς τὸν λέγανε; ῥώτησε ὁ νεκροθάφτης πέρνοντας τὸ ξύλο καὶ ζητῶντας νὰ διαβάσει τὸ ὄνομα.

— Λυμπέριο . . .

Ἔτσι τὸν φωνάζανε, σκέφθηκε ὁ Ζάρας, ἔτσι τὸν εἶχανε βγάλει οἱ γονεῖς του καὶ θὰ κάνανε καὶ ἐορτή, θὰ γλεντήσανε κείνη τὴν ἡμέρα . . . Μά, μά, γιατί δὲν τοὺς πάει ὁ νοῦς, ὅταν γλεντοῦνε, σαυτὸ ἐδῶ τὸ τέλος; Οἱ νεκροθάφτες ἔρριχναν τὸ χῶμα.

— Ἔλα ἔμπρός!

— Πᾶμε;

Δόσανε λεπτὰ στοὺς νεκροθάφτες, ποῦ σταθήκανε γιὰ νὰ τὰ ρίξουνε στὶς τσέπες των, καὶ προχωρήσανε νὰ φύγουν.

Ὁ Ζάρας πῆγε μαζί τους. Καθὼς γύρισε πίσω εἶδε μέσα στὰ δέντρα, πέρα σὲ μιὰ μεριά, ἕνα σωρὸ κιβώτια, μαῦρα, σταχτιά, καφετιά, τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, σὰ σωρὸς μπαουίλων περιηγητῶν σὲ τελωνεῖο.

Κοντὰ στὴν ἐκκλησιά τοῦ νεκροταφείου, εἶδανε ἕνα ἄλλο λείψανο σκεπασμένο.

Μιὰ γυναίκα μὲ μαῦρο φέλινο, κοντὸ φόρεμα, ξεσκουφωτὴ ξεφώνιζε, ἀφοῦ γύριζε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ κύτταζε σὰ νὰ ζητοῦσε βοήθεια.

— Ἴσως δὲν εἶχε ἄλλο φόρεμα μαῦρο καὶ φόρεσε αὐτό! εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Ζάρας.

Καὶ δὲν ἦταν πολλοὶ μαζί. Ἕνας ξεσκουφωτὸς νέος, ἄλλος

ἕνας μὲ βράκιες καὶ μαῦρο μαντίλι στὸ λαιμό, ξεσκουφωτὸς κι' αὐτὸς, καὶ μιὰ γρηιά, ποῦ πῆγαινε πίσω—πίσω καὶ μόλις μὲ δυσκολία περπατοῦσε.

Καθῆκανε μὲς' τὰ δέντρα πρὸς τὸ φτωχικὸ μέρος.

Σὰ νὰ ἔβγαινε ἀπ' τὴν κόλαση, βγήκε ὁ Ζάρας.

Στὸ νοῦ του τὸ μνημεῖο τῆς μάνας του χανόταν, ἔσβυνε, ἔσβυναν οἱ σκέψεις του γιὰ τὴ λύπη του, καὶ ὅτι ἄλλο εἶχε δεῖ μέσα κεῖ ἔσβυνε, καὶ μόνο τοῦ φαινότανε νὰ βλέπει νὰ παρουσιάζεται ἔμπρός του ὁ νεκρὸς ὁ γυμνὸς μὲ τὸ ἀνοιχτὸ στόμα καὶ τὰ μάτια, καὶ τὴν ἀγωνία καὶ τὸν τρόμο, ποῦ εἶχε, ἀπὸ κάτι τρομερὸ, ποῦ ἀντίκρουσε.

Σῆνα κρασοπουλεῖο σταματήσανε νὰ πιοῦνε.

Οἱ γιατροὶ τοῦ Ζάρα τοῦ εἶχαν ἀπαγορεύει τὸ κρασί, ἀλλ' αὐτὸς ἦπιε.

Μέσα στὸ χαμηλὸ μαγαζὶ ἔπιναν καὶ ἄλλοι, λυπημένοι αὐτοί, προσπαθῶντας νὰ σβύσουνε, ἢ νὰ μετριάσουνε μὲ τὸ κρασί τὴ λύπη τους.

Ὁ μπαλωματῆς καὶ οἱ φίλοι του ἔπλυναν πρῶτα τὰ χέρια τους καὶ τὰ σφογγίσανε μὲ χαρτὶ τοῦ μπακάλη, καὶ ἔπειτα κάτι τσιμπήσανε καὶ ἦπιανε.

Δὲν ἔμειναν πολὺ.

Χωρίσανε μὲ τὸ Ζάρα πιὸ κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα.

Αὐτοὶ πῆραν τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο, ποῦ εἶχε δεῖ τὸ παιδί μὲ τὸ στανρὸ νὰ κατεβαίνει, καὶ αὐτὸς τὸ δρόμο, ποῦ εἶχε πάει.

Θὰ πλησίαζε μεσημέρι. Ἡ μορφή μὲ τὸ ἀνοιχτὸ στόμα, ἢ κίτρινη καὶ γεμάτη ἀγωνία, βρισκόταν ἔμπρός του. Τὸ πόδι τὸ γυμνὸ ποῦ ἦταν ἔξω ἀπ' τὸ σεντόνι ποῦ σκέπαζε τὸ νεκρὸ ἀπ' τὴ μέση καὶ κάτω, ἢ φανέμι του μὲ τὰ γυρισμένα ἄκρα...

Ὁ ἄνεμος ἔξακολουθοῦσε νὰ φυσᾷ δυνατὸς.

Βάδιζε γρηγόρα καὶ προσπαθοῦσε νὰ μὴ σκέπτεται, νὰ μὴν ἔχει στὸ νοῦ του αὐτὸ ποῦ εἶδε.

Θυμήθηκε καθὼς βάδιζε, μιὰ θλιβερὴ σκηνή, ποῦ εἶχε δεῖ μιὰ μέρα στὴν πατρίδα τοῦ θείου του.

Ἕνα ἀδελφάκι τῆς μελαψῆς, τῆς κόρης τῆς μαύρης, ἕνα ὠραῖο μανριδερὸ παιδάκι μὲ βελουδένια, ἢ φέλινα ροῦχα, εἶχε σκοτοθεῖ ἀπὸ κάρρο, ποῦ πέρασε ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, καὶ ἢ

μάννα του, ή μαύρη, τὸ κρατοῦσε στὰ γόνατά της, μέσα σῆνα ἀμάξι, καὶ ξεφώνιζε...

Σὲ λίγο ὅμως ῥώτησε τὸν ἑαυτό του.

— Μὰ εἶχε ἡ μαυριδερὴ ἀδελφάκι καὶ τὸ πλάκωσε κάρρο ;

Καὶ ἐνῶ τοῦ φαινόταν ἀλήθεια, ἀληθινὴ νᾶνε κείνη ἡ σκηνή, ἡ μαύρη μὲ τὸ παιδί της στὰ γόνατα νεκρό, πεσμένο μὲ κρεμασμένο τὸ σωματάκι, καθὼς τὸ σκέφτηκε καλὰ βρῆκε πῶς δὲν ὑπῆρχε παιδί ποτὲ τῆς μαύρης ἄλλο ἀπ' τὴ νόστιμη μαυριδερὴ !

— Δὲ θὰ φᾶς στὸ σπίτι ; τὸν ῥώτησε ὁ πατέρας του.

Μὲ τὴν ἐρώτηση αὐτὴ κατάλαβε ὁ Ζάρας, τώρα καλὰ πῶς θὰ εἶχανε μιλήσει, θὰ εἶχε μιλήσει μὲ τὴ μητρὴ του καὶ γι' αὐτὸ αὐτὴ ἄρχισε νὰ ἀλλάζει.

— Ὅχι, τοῦ ἀπήντησε, ποῦ νὰ πηγαίνω τώρα !.

— Ἐγὼ σοῦ λέω, καλλίτερα εἶνε νὰ πᾶς στὸ σπίτι !.

— Ὅχι, τοῦ ἀπήντησε ἄγρια, δὲ μπορῶ νὰ πάω !. Ἄφοῦ ἐρχομαι ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο !. Κοντεύει νὰ γκρεμιστεῖ τὸ μνημα !.

Καὶ τραβήχτηκε. Δάκρυα τοῦ ἤρθανε στὰ μάτια. Ἄλλὰ δὲν τοῦ ἄρεσε κί' αὐτὴ ἡ λύπη του.

Τὰ δάκρυα αὐτὰ τοῦ φανήκανε ψεύτικα, ψεύτικα. Ἦτανε νὰ ταράξει μόνον τὸν πατέρα του.

Ὁ πατέρας του εἶχε σκύψει τὸ κεφάλι. Ἐπάνω, ἐπάνω τὰ μάγουλά του εἶχανε κοκκινίσει.

Κινήθηκε νὰ φύγει μὲ ὕφος λυπημένο. Καὶ τὸ ἔβλεπε, ἔβλεπε αὐτό, ποῦ ἔκανε, ψεύτικο σὰ νὰ ἔπαιζε μέρος λυπημένου.

Ὁ πατέρας του τὸν φώναξε.

— Ἐλα δῶ !. σὲ θέλω !. Ἐχεις λεπτά ; Δὲν πειράζει !. Πᾶρε κί' αὐτά !. τοῦ εἶπε καὶ τοῦ ἔδωσε καὶ ἄλλα πάλι λεπτά.

Ἦτανε σκνυθροπὸς ὁ πατέρας του πολὺ καὶ τὸν λυπήθηκε, καθὼς ἔφηνε. Ἐθύμωσε ὅμως γί' αὐτό. Αὐτὴ ἦτανε ἀληθινὴ λύπη, ναί !. Τὴ μάννα του ; Καὶ ἔφυγε γρήγορα.

Ὁ ἥλιος φώτιζε δυνατὰ τοὺς δρόμους τώρα.

Σῆνα μαγαζάκι κάθησε νὰ φάει. Εἶχε πάει ἐκεῖ καὶ ἄλλοτε. Τοῦ εἶχε ἀρῆσει.

Ἐνας γέρος παχὺς, λίγο στραβομούρης καὶ ψευδός, ἀλλὰ τρομερὸς φλύαρος, μαγέρευε καὶ ἕνας κοντός, καμπούρης ἔκανε τὸν

ταβερνιάρη. Εἶχανε καὶ ὑπηρέτη, ἕναν σχεδὸν μαῦρο, μὲ παχὺὰ πολὺ χεῖλια καὶ ψαρὰ μαλλιά.

Ὁ γέρος ἦτανε σκυμμένος σῆνα τέντζερη, ποῦ ἄχνιζε, κ' ἔβαζε φαῖ σὲ πιάτα.

Ἄλλο νὰ φάει ἀπὸ σαλάτα δὲ θέλησε. Τὸ κρέας τοῦ ἔκανε κακὸ, δὲν τὸ ἤθελε τώρα.

Ὁ μαῦρος ὑπηρέτης τοῦ ἔφερε μιὰ σαλάτα.

Ὁ Ζάρας ἐκάθησε νὰ φάει, ἀφοῦ ἔπλυνε πρῶτα τὰ χεῖρια του καλὰ. Εἶχε πιᾶσει τὰ χεῖρια ἐκείνων, ποῦ κρατοῦσανε τὸ γυμνὸ νεκρό. Τὰ εἶχανε πλύνει ναί, στὸ κρασοπουλειό, ἀλλὰ μὲ νερὸ μόνον καὶ τὰ εἶχανε σφογγίσει μὲ χαρτί.

Ἄρχισε νὰ τρώει.

— Μὰ γιατί τὰ δόντια του ἦτανε τόσο μαῦρα ; ῥώτησε ξαφνικὰ τὸν ἑαυτό του.

Θέλησε νὰ τὸ διώξει, ἀλλὰ τώρα πιὸ δυνατὰ ἔβλεπε τὸ στόμα τὸ ἀνοιχτὸ καὶ τὰ μαῦρα δόντια του.

Ἐνα μαυράδι, ποῦ εἶδε σὲ μιὰ ντομάτα, τὸν ἔκανε νὰ τὴν πετάξει.

Τώρα θᾶνε κάτω ἀπ' τὰ σανίδια μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ, τὰ μάτια νὰ γυαλίζουνε, καὶ τὰ χεῖρια μὲ τὴ διπλωμένη στίς ἄκρες φανέλα, τὸ στήθος γεμάτα χῶμα...

Μὲ δυσκολία ἔφαγε. Ἦπνε πάλι κρασί. Ἦθελε νὰ μὴ σκέπτεται αὐτὰ, ἀλλὰ ποῦ !.

— Τὸν λέγανε Λυμπέριο !.

Καὶ τοῦ ἐρχότανε στὸ γοῦ πῶς θὰ μιλοῦσε, πῶς θὰ ἔτρωγε θὰ γελοῦσε. Καὶ ποῦ νὰ τῷερε πῶς θὰ καταντοῦσε ἔτσι !.

Ἄμα τελείωσε τὸ φαῖ του, ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι.

Ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε μέσα κί' ἀνέβηκε πάνω στὸ δωμάτιό του. Ὁμιλίες σιγανὲς παιδικὲς ἄκουσε. Θὰ κοιμόταν ἡ μάννα τους καὶ ἔκαναν ἡσυχία.

Ἐπλάγιασε ἀφοῦ πέταξε τὰ ροῦχα του. Ποῦ εἶδε τὴ φανέλα του νὰ ἔχει γυρίσει λίγο στὰ ἄκρα, τὴν κατέβασε γρήγορα.

Ἀνάσκελα κύταξε τὰ κοσμήματα τῆς δροφῆς καὶ ὅλο ἔβλεπε ὅμως ἕνα στόμα ἀνοιχτὸ μὲ μαῦρα δόντια καὶ μάτια νὰ γυαλίζουνε. Σὲ λίγο θυμήθηκε πῶς τὸν εἶχαν ἀνάσκελα καὶ γύρισε δίπλα.

Θυμήθηκε τις σανίδες τις μαύρες. Μόλις βγήκανε να πάρουνε αέρα πάλι μέσα στο χῶμα.

Τόχε ή μοίρα τους να σαπίσουνε συνοδεύοντας ή κάνοντας συντροφιά σέ πεθαμένους. Ἀπό τί ξύλο νάταν ἄραγε;

Ἀλλά και ἔτσι τοῦ φαινότανε πῶς οἱ σανίδες ἦτανε ή εἶχανε κάποια εὐτυχία. Βλέπανε αὐτὲς τὸν ἄνθρωπο να σαπίζει, τὰ σκουλήκια να παρουσιάζονται τρώγοντάς του τὰ μάτια, τὰ μάγουλα...

Οἱ νεκροθάφτες πάλι με τὰ γυαλιστερὰ τσαπιά τους; Τή μορφή τοῦ μεγάλου δὲν τὴν θυμότανε καλά τώρα, ἀλλὰ τοῦ μικροῦ τὴ λυπημένη, καθὼς τραβοῦσε τὸ χῶμα. Τὸ πανταλόνι του λινο πλατύ.. Ἐπειτα ή γυναῖκα ποῦ ξεφώνιζε και ποῦ κύταζε τριγύρω σὰ να ζητοῦσε βοήθεια, ή να δει ποῦ βρισκόταν!. Και πάλι εἶδε τὴ συνοδεία ἐκείνη, ἐκεῖνον με τις βράκες ν' ἀκολουθεῖ με τὸ μαῦρο μαντίλι στο λαιμὸ και να χάνονται μέσ' τὰ δέντρα.

Ὁ ὕπνος τὸν ἐπῆρε.

Ἦτανε στο νεκροταφεῖο κ' ἔφευγε σύροντας τὸ σεντόνι τοῦ νεκροῦ με τὸ ἀνοιχτὸ στόμα...

Εὐπνήσε.

Πάλι θυμήθηκε τὸ φτωχὸ νεκρὸ, τοὺς φίλους τοῦ μπαλωματῆ, ἔπειτα ἓνα γέρο με γένεια κάτασπρα, ποῦ εἶχε δει μέσα στο μπακάλιο, ποῦ ἦτανε κοντὰ στο νεκροταφεῖο. Γέρος, πολὺ γέρος, χωρὶς πουκάμισο, ἀλλὰ ποῦ φαινότανε να ἤξερε καλά γράμματα, ἔβριζε τοὺς πατάδες, ποῦ ἀγαπούσανε τὰ χρήματα και δὲν ἦτανε χριστιανοί. Ὁ Ζάρας τότε σκέφθηκε, ποῦ τὸν ἔβλεπε, ὅτι αὐτὸς ὁ γέρος ἦτανε κάποιο κοινωνικὸ ναυάγιο, εὐτυχῆς μιὰ φορὰ και ἐπειδὴ ὁ θάνατος δὲν τὸν ἐπαιρνε, ή δὲν τὸν πῆρε, μαζί με τὴν καταστροφή, ποῦ τοῦ ἦρθε, αὐτὸς ἐπῆγε κοντὰ κοντὰ στὴν κατοικία τοῦ θανάτου γιατί, καθὼς φαινότανε, ἐκεῖ ἔμενε, ἐκεῖ κάπου. Κ' ἔβλεπε ἀπ' τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ να περνοῦνε νέους, γέρους, παιδάκια, ποῦ μόλις εἶχανε δει τὸ φῶς, γυναῖκες, ἄντρες, γέρους, αὐτὸν ὅμως τὸν λησιμονοῦσε ὁ χάρος ὁ θάνατος και ἄς εἶχε πάει κοντὰ στὴν κατοικία του, κοντὰ στο τριγυρισμένο ἀπ' τὴ ψηλὴ μάντρα τραπέζι του...

Πάλι τὸν πῆρε ὁ ὕπνος και ὅταν ἐξύπνησε ἄρχιζε να πέφτει τὸ σκοτάδι.

Βγήκε ἔξω. Ὁ οὐρανὸς εἶχε καθαρίσει.

Εἶδε ἓνα παράθυρο σπιτιοῦ φωτισμένο και ἓνα ἄλλο δίπλα του να γυαλίζει, να λάμπει θαμπὰ ἀπ' τὸ φῶς τὸ θαμπό, ποῦ εἶχε ἀκόμη ή δύση, και τοῦ θύμισε τὰ μάτια τοῦ γυμνοῦ πεθαμένου. Πάλι ἦρθε στο νοῦ του.

Εἶχε δέκα πέντε χρόνια κάπου ὑπάλληλος, ἔτσι εἶχε ἀκούσει μέσ' στο κρασοπουλειό, και τὸν φαντάσθηκε πῶς θὰ ἔτρεχε, θὰ μιλοῦσε για τὴ δουλιὰ του...

Θυμήθηκε ἔπειτα τοὺς νεκροθάφτες. Ἀλλὰ μιὰ ἐπιθυμία αἰσθάνθηκε μαζί. Θέλησε κιαυτὸς να γινότανε νεκροθάφτης!. Και αἰσθάνθηκε κάποια παράδοξη εὐχαρίστηση, ποῦ θὰ εἶχε, να θάβει, να κλείνει μέσα στα σπλάχνα τῆς γῆς τοὺς ἀνθρώπους και πρὸ πάντων τις κόρες, τὰ ὠραῖα κορίτσια ὅσα ὁ χάρος ἄρπαζε και θὰ τοῦ τὰ παράδινε. Ἄ, δικές του θὰ ἦτανε σαυτὸν θὰ ἀνήκανε!...

Τὰ φῶτα ἀνάβανε.

Μιὰ ἄμαξα πέρασε γρήγορα και ὅταν ἔφθασε στο φῶς ἐνὸς φαναριοῦ τοῦ φάνηκε πῶς ἔβλεπε να βγαίνει ἀπ' τὴ μιὰ μεριά της και τὴν ἄλλη, ἓνα φέρετρο.

Ἐκύταξε καλά. Δὲν ἦτανε τίποτα. Ἐτσι τοῦ εἶχε φανεῖ.

Πάλι στο νοῦ του τοῦ ἦρθε ὁ νεκρὸς με τὰ γυρισμένα ἄκρα τῆς φανέλας του.

— Σχεδὸν καινούργια ἦτανε!

Ἐνα ζευγάρι βγήκε ἀπὸ κάτι δέντρα. Τὸ κύταξε με θλιβερὸ βλέμμα και θέλησε κιαυτὸς νάτανε, να εἶχε μιὰ ἐρωμένη...

— Δὲν κυτᾶξεις τὴν ἀρρώστεια σου, μονὲ μοῦ θέλεις ἐρωμένη! εἶπε στὸν ἑαυτὸ του. Ἐτριξε τὰ δόντια.

Και πόσο, πόσο τὴν ἀγαποῦσε! Ἄ, να μποροῦσε!. Ἦθελε να ἔθαβε τὴ μάνα της, να τὴν ἔβλεπε να κλαίει, κιαυτὸς να σύρει τὸ χῶμα με τὸ τσαπὶ και να τὸ ῥίχνει.. Και ὅλους τοὺς δικούς της!. Ἐναν, ἓναν, ἐκεῖ!. Αὐτὴν δὲν ἠθελε, ὄχι, ἠθελε να ζεῖ! Πόσο, μὰ πόσο, βασανίστηκε τότε! Εἶδε ὅτι εἶχε ἐπιθυμία να κλάψει, να κλάψει πολὺ.

Ἀλλὰ πάλι στερέψανε με μιᾶς τὰ δάκρυα, περάσανε, χαθῆ-

κανε σὰν φουσκωμένο σύννεφο, ποῦ περνᾷ πάνω ἀπὸ διψασμένη
γῆ χωρὶς νὰ ῥίξει σταγόνα νεροῦ.

Ξαφνικά τρόμαξε.

— Νάτηγ !. εἶπε.

Εἶχε δεῖ μιὰ νέα μελαχρινὴ μὲ κίτρινα νὰ ἔρχεται μὲ γρή-
γορο βῆμα.

Αὐτὴ ἦτανε, δὲν εἶχε ἀπατηθεῖ λοιπόν, δὲν ἦταν ὄνειρο !.

Ἄλλ' ἅμα πλησίασε εἶδε πῶς δὲν ἦταν ἐκείνη, δὲν ἦταν ἡ
κόρη τῆς μαύρης.

(Συνέχεια)

Δημοσθένης Ν. Βουτυρας.

Ἔφοδος

Στοῦ τουφεκιοῦ τὴν μπούκα κ' ἡ ψυχὴ μας
εἶν' ἔτοιμη σὰν τὸ βόλι νὰ φύγη.

Ἦλιε χρυσέ ! ἡ λόγχη δὲς πῶς πνίγει
τὸ φῶς σου μ' ἀστραπές ! Τρέχει ἡ γραμμὴ μας

μὲ πρίμο ἀγέρα ἀράθυμα νὰ σκάση,
κῦμα πικρὸ ποῦ τὰ γραφτὰ τῆς μοίρας
στὸ στερνὸ φέρνει τέλος. Θείας πλημμύρας
ἀνάβρα μᾶς πλαταίνει σὰν τὴν πλάση

τὰ στήθη καὶ στ' ἀδάκρυτά μας μάτια
θάνατος καὶ ζωὴ τὰ ἴδια ἀξίζουν.

Μέσ' τὸν βαρὺν ἀλαλητὸ ἄς σφυρῶν
τὰ κακὰ βόλια, μῆνυμα ἀπ' ἀγνάντια

ἔχτρας θανατερῆς. Ἀγαπημένη
χαρὰ θριάμβων ! τραγικὰ προδίνεις
τοὺς συντρόφους ποῦ πέφτουν κ' ἄς ἀφήνεις
στὸ πρόσωπό τους λάμψη ποῦ πεθαίνει

ἀργὰ σὰν τὸν ἥλιο ποῦ βασιλεύει.
Μὰ τῆς ὀρμῆς τὸ πνεῦμα ἔχει ἀπλώσει
ἀδάμαστο κ' οὔτε λογιάζει πόσοι
ζοῦν, καὶ κατάχαμα πόσους παιδεύει

αίματοπότρα ἢ γῆ. Τῶν ἔργων ὦρα
τρισεύγενη, χαρὰ στὸν ποῦ στὴν ἄψη
τοῦ τρανταχτοῦ σου διάβα ξανανάψει
τὴ φλόγα τῶν ἡρώων. Στὸν ἰχώρα

τῶν ἀθανάτων δροσοποτισμένη
στὰ σκοτεινὰ τῆς ζωῆς μας σὰν ἀστέρι
θὰ γυαλίζεις λαμπρό. Κ' ἄς μὴ μᾶς φέρῃ
ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ψυχῆς βγαλμένη

ὁ νοῦς μας ἄλλη εἰκόνα, νὰ ταραξῆ
μὲ μικροὺς πόθους τὴ μεγάλη δόξα,
ποῦ τῶν αἰθέρων φεύγοντας τὰ τόξα
σιμὰ μέσ' τοὺς βρόντους ἦρτε ν' ἀράξῃ.

Συννέφιασμα.

Μὴ δὲν κυττᾶς, караβοκύρη—ὅποια λαχτάρᾳ
βαθειὰ μὲ τ' ἄρμυρὰ πελάγη κ' ἂν σὲ δένη
κρυμμένη στὸν δρίζοντα νὰ σὲ προσμένῃ
κακοῦ καιροῦ φοβέρα, μαύρη σὰν κατάρᾳ

καὶ ξεκινᾶς ; Κ' ὅμως ἂν ξεσπάσῃ ἢ ἀντάρᾳ
μπορεῖ ὁ ἀγέρας τ' ἄρμενὰ σου σὰν θλιμένη
ψυχὴ νὰ στρώσῃ χάμου· κ' ὅταν ἢ δεμένη
μέσα στὸ νέφος ἀστραπὴ σὰν μιὰ καμάρᾳ

γλουστρήσῃ πύρινη, μπορεῖ, παιδί σὰ νᾶνε
ὅπου φωτιά βαστᾶ, παντοῦ φωτιά νὰ βάλῃ·
κ' ὅταν ἢ θάλασσα τ' ἀσπρόμαλλο κεφάλι

σύγκορμα σείσῃ βροντερὰ γελῶντας, πάνε
τὰ πάντα θρίμματα ! κ' οἱ ναυαγοὶ σιμὰ τῶν
σκληρῶ παιγνίδι τῶν ἀφρῶν καὶ τῶν κυμάτων.

B. *Ἐλεγῆς*

Στὸ θάνατο τοῦ B. G. N. WATKIN, ποῦ σκοτώθηκε στὸν πόλεμο.

Φίλε γλυκέ ! Στὴν πικροκυματοῦσα
θάλασσα, κὶ ἂν παιδί σὲ εἶχε δικό της,
δὲ σοῦκοψε τὸ λούλουδο τῆς νιότης
ἀγάπη σου γοργόνα ἢ ἀνερούσα.

Κὶ ἂ μὲ χρυσὸ ποτήρι σὲ θωροῦσα
συχνὲς σταλιὲς νὰ στάζῃς στὸ βωμό της,
οὔτε κὶ αὐτὴ σὲ πῆρε γι' ἀκριβό της
ἢ ἀγάπη σου ἢ μεγάλη, ἢ ἄλλη, ἢ Μούσα.

Τρανὴ θεὰ προστάζει. Στὸ μεθήσι
τῆς ἡδονῆς δὲν εἶναι Σφίγγα, τὸ αἶμα
νὰ σοῦ ρουφήξῃ ἀργὰ καὶ νὰ σὲ σβήσῃ·

Στὰ πόδια της μπροστὰ κυλάει τὸ ρέμα
χυμένο ἀπ' τὴ σκληρὴ τοῦ ὄχτροῦ λεπίδα.
Τρανὴ θεὰ, βαρειὰ θεὰ—ἢ Πατρίδα !

Πελάγων.

Τῷ γριεῖ Πελάγωνι κατῆρ ἐπέθηκε Μενίσκος
κύρτον καὶ κόπαν, μῆμα κακοζοῖας.

Σαπφῶ

Καλότυχε ! Στῆς βάρκας σου τὴν πρύμη
σὰν ἔγερνες, ἢ ἀπάνου ἀπὸ τὸ ψάρι
τὸ λυγερὸ σὰν τίναζες κοντάρι,
τῶν αἰῶνων νὰ ὀνειρεύτηκες τὴ φήμη ;

Στὸ φιλόξενο χῶμα, παλικάρι,
ποῦ τῆς νιότης σου ἐδέχτη τὸ συντρίμμα,
κουπί καὶ κιοῦρτο στήσανε, στὴ μνήμη
ζωῆς τυραγνισμένης νέου τρατάρῃ.

Κὶ ἂν εἶναι κὶ ἀπὸ μάρμαρο ἢ χρυσάφι.
στῆς λησμονίας τὴ νύχτα σβιοῦνται οἱ τάφοι,
τί τοῦ Καιροῦ τὸ χέρι τοὺς συντρίβει·

μὰ στὸ δικό σου τάφο ἀνθίζει—ὦ τύχη !—
καὶ στὰ φύλλα τοῦ τῆνομά σου κρύβει
ἀμάραντο ἄνθι, τῆς Σαπφῶς οἱ στίχοι.

Ἀπομεσήμερο.

Σαλέματα ἀπαλά σὲ ἀγνά, παρθένα
στηθάκια, ἀνομολόητοι πόθοι ἀκράτοι,
λόγια μισὰ κρυμμένα ἀπὸ τὸ μάτι
τοῦ φτόνου, φιλιὰ ἀνώφελα ὄρμασμένα

τὰ δρομαλάκια τὰ χλωμά ἠσκιωμένα
φιλό, ἀραχθένιο ὑφάνανε πλεμάτι
τὴν ὄρα, ποῦ ἐρωτιὰ μύρα γιομάτη
βαραίνει ἀπὰ στὰ σπίτια τὰ ὑπνιασμένα.

Στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου νιὸς καὶ λαῦρος
μέσ' ἀπὸ τάργοπάτητο κοπάδι
τῷ βοϊδιῶνε, ποῦ φάνη, λάμπει ἓ ταῦρος·

μὲ ξαφνικὸ ἓνα μούγκρισμα τὸ φάδι
τῶν ὄνειρων ξεσκάει καὶ στὴ δαμάλα
λυγώντας τὸ κορμί του ὄρμαει καβάλλα.

Ζωούλα.

Στοῦ Βασίλη Κανέλλη, τοῦ ἀδερφοῦ μου.

Μὲ τίς συρτές καὶ μὲ τὰ καλαμίδια,
τὸ καμάκι, τοὺς κιούρτους καὶ τὴ χέρα
φτωχὸ ψαρᾶ μὲ βρίσκει ἢ πᾶσα μέρα
στοῦ ἔρμου γιαλοῦ τὰ γλιστερὰ λιτρίδια.

Κι ἀπ' τῷ φυκιῶν, ποῦ γέρνω, τὰ στρωσίδια
τὰ καράβια κυτᾶω στὸ πέλαο πέρα,
ποῦ πάνε πρίμα μὲ τὸ φρέσκο ἀγέρα
στὰ χρυσοφόρα μακρινὰ ταξίδια.

Στῶ νεανικῶν ἰδανικῶν τὴ φόρα
Κολχίδες ὄνειρεύτηκα· καὶ τώρα,
ποῦ δέδηκα στὴν ἄκρη αὐτὴ ἀπ' τὴ Μοίρα,

τρέμω, σὰ νιώθω, ὅτι, στοῦ ἡλίου ἀγνάντια
τὰ λιτρίδια ὡς ἀστράφτουν τὴν πορφύρα,
τὸ νοῦ μου σέρνουν—ψεύτικα διαμάντια.

Μελικέττης

Ἴωνος.

Βακχικὴ ἐλεγεία

Τὸ Διόνυσο μυριοτιμοῦν ὄσοι κρατοῦν τὸ θύρσο·
Κάθε λογιῆς τοὺς φέρνει αὐτὸς κουβέντες καὶ φτερῶνει
Στὴν ἀγορὰ τοὺς Ἑλληνας, στὰ γλέντια τοὺς ρηγάδες,
Ἄπ' τὸν καιρὸ, ποῦ, μὲς στὴ γῆς ἀνέγνωρο τὸ κλῆμα,
Βλάστωσε κι' ἄπλωσε κορφές πάνω στὴν ὄρια δράνα
τοῦ αἰθέρα καὶ ξεπέταξαν πλήθος παιδιὰ ἀπ' τὰ μάτια,
Σταφυλοπαιδιὰ, ποῦ μιλοῦν, σὰ σμίξη τὸνα τάλλο,
Ποῦ πρὶν δὲν ἔχουε φωνή· κι' ἀφοῦ πιά παρατήσουν,
Νεχτάρι βγάξουν—ἠδονὴ μονάχη στοὺς ἀνθρώπους—
Κοινὸ κι' ἀτόφυο τῆς χαρᾶς γλυκόπιτο βοτάνι,
Ποῦ ἔχει, τὰ γλέντια, τοὺς χοροὺς, τὴν εὐθυμία, παιδιὰ του·
Καὶ τὸ κρασί εἶνε ὁ βασιλιάς, ποῦ τ' ἀγαθὰ μᾶς δείχνει.
Πατέρα ἐσὺ Διόνυσε, ποῦ σὲ ἀγαπᾶν οἱ ἄντρες,
Ἵσοι φοροῦν στεφάνια σου, ξεφαντωτὴ πατέρα,
Χαῖρε· καὶ πάντα δίνε μας, κάθε ὀμορφιάς προστάτη,
Νὰ πίνουμε, νὰ παίζουμε, τὰ δίκαια μελετώντας.

Τῆς ἀγάπης

Καὶ τῆς ζωῆς μου ἀμόλευτη ξεστάλαξε ἢ γλυκάδα,
σὰν αἶμα χρυσοπόρφυρο στὰ ἠδονικά σου χεῖλια,
τρελὴ γητεύτρα, τοῦ βιολιοῦ μᾶς κοίμιζε ἢ ἀνάσα
κεῖμασταν φίλοι τὴ στερνὴ τοῦ χωρισμοῦ μας ὄρα.

Καὶ τὸ κορμί σου ἀσάλευτο στὴ φλόγα τῆς ἀγάπης,
λαχταριστό, σὲ ἀνίερη λιγοθυμᾶ ἀποθύμια,
καὶ στὴ θωριά σου ἀπλώνεται τὸ μαγεμένο γέλιο,
ὄνειρευτά, σὰ μουσικῆς αἰθέρινο τραγοῦδι.

Κεῖνε γλυκὸς ὁ πόθος μου στὴν αὔρα τῆς ψυχῆς μου
καὶ μὲς στῆς νύχτας τὴ βαθιὰ κι' ἀσύγκριτη ἄρμονία,
μόνο τὸ μάτι ἐνὸς Θεοῦ ξάγρυπνο μᾶς φυλάει.

Καὶ τῆς ζωῆς μου ἀμόλευτη ξεστάλαξε ἢ γλυκάδα,
σὰν αἶμα χρυσοπόρφυρο στὰ ἠδονικά σου χεῖλια,
κεῖμασταν φίλοι τὴ στερνὴ τοῦ χωρισμοῦ μας ὄρα.

Δῆμος Βερενίκης

Ἐπὶ τὰ «Παράταιρα τραγούδια».

SCHERZZI DI SONNETTO

I

Ἔχει ὁμορφιᾶς ποῦ χάνονται, κι' ἔχει ποῦ μένουν
καὶ πλημμυρᾶνε ὅσο βραδιάζει
— ὦ!, κάβει μὲ τὰ κατσάβραχα, σπαρμένα γύρα
τις θαλασσιᾶς ποῦ σὲ ξεπλένουν.

Μὲ κάθε κυματόσκασμα, μυρίζει ἀρμύρα
καὶ οἱ ἀφροὶ ποῦ ἀσπρίζουν στὸ μπουγάτσι,
μιὰ φέρνουν τις ἐνθύμησης, καὶ μιὰ τις πέρνουν
πέρα στὸ πέλαο ποῦ βραδιάζει.

Μὲ γέλοια καὶ τρεχιὰ στὸ περιγιάλι
λούζονται οἱ κοπελιᾶς στὴν ἄκρη
καὶ χαϊδογαργαλίζη ἢ μιὰ τὴν ἄλλη.

Καὶ ὁ ἥλιος ποῦ ὁ μισὸς στὰ νερὰ ἐκρύβη
πορφύρωσεν ἀπὸ τὰ μάκρη
τις ὁμορφιᾶς καὶ λιγωμένος σκύβει.

II

Μὲ τὰ συναπαντήματα, γενιοῦνται Ἀγάπες
καῦμοι καὶ πόνοι ποῦ πληθαίνουν
καὶ μὲ τὸ ψυχασάλεμα τ' ἄδεια γεμίζουν
— Σώπα τόσες φορὲς μοῦ τά εἶπες.

Καὶ τὰ καληνωρίσματα ξαναθυμίζουν
ὥρες ποῦ φύγανε καὶ μένουν
γλυκὰ τὰ ἀναδακρύσματα μὲ τις Ἀγάπες
μὲ τὰ φιλιὰ ποῦ δὲν πεθαίνουν

Θαρρεῖς καὶ γνωριστήκαμε ἀπὸ χρόνια
πρὶν ν' ἀνταμώσουμε ἐδῶ κάτω
σὲ κάποιανου παληοῦ καιροῦ τ' ἄλωνα

Τράβαε μέσ' στὸ χορὸ ποῦ μᾶς τραβάει
κύκλο καὶ γύρα τοῦ Θανάτου
Πάταε, καὶ τούτη ἢ Γῆς θεὸ νὰ μᾶς φάει...

III

Ὡς καὶ τὰ στερνολείψανα τῶν πόθων πᾶνε
μὲ τῆς κακιᾶς νυχτιᾶς τῆ λαύρα...
πάντα ἢ Αὐγὴ σὲ βρίσκει στὸ παράθυρο
νὰ μὲ προσμένῃς.

Βαθουλωμένα τὰ ματάκια σου πῶς μὲ κυτᾶνε
τὰ ὁμορφα, τὰ γλυκὰ τὰ μαῦρα
μιὰν Ἀγισμένη ἀχνίζει στὴ μορφούλα σου
σὰν Δικασμένης

Κι' ἐγώ, — Ἡ Ἑσπέρα ἄς μὴ βραδύνει
σφιχτὰ ἀγκαθοπνιγμένο μου λουλούδι
νὰ ἐρθῶ ἔτσι ὡς τὸ τάζει ἢ Μοίρα.

Τοὺς πόνους μας στὸ ἀπὸ μέσα τῶν χειλιῶν μου ν' ἀπαλύνη
— μὲ τὰ φιλιὰ —
τῶν ματοκλάδων τὸ ἀπαλὸ χνοῦδι
μαζὺ μὲ τῶν δακρύων σου τὴν ἀρμύρα.

Ἑσπερινὸς

Πῶς ξαλαφρώνει εἰ κάματος, κι' ὅσο ὁ σπερνὸς ζυγώνει
ἔτσι σὰν κάτι στὴν καρδιά μὲ ἀγγίζει, λαχταρῶ
ζυγὰ ζυγὰ νὰ πάρωμε τὸ νοτισμένο δρόμο
μὲ τις δικράνες πηαίνωντας μονάχοι στὸ χωριό.

Σκάψαμε ἀλήθεια ἀπ' τὴν Αὐγὴ τὸ ἀπλόχωρο χωράφι
καὶ λόγο δὲν ξεστόμισα νὰ εἰπῶ γιὰ νὰ μοῦ εἰπῆς
γιὰ τὰ πουλάκια θέλησα ποῦ βόσκανε ζευγάρι
σ' αὐλάκια κὰν μοῦ ἐφάνηκε νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ντροπῆς.

Καὶ τώρα ἔτσι ποῦ ἢ χλωρασιὰ ἐγλύκανε ἀπ' τὸ βράδι
καὶ τῶν ματιῶν σου ἀντίκρουσε τὸ φῶς
ὅτι ἐγκαρδιώθη μέσα μου ὁ κοσμοπλάστης λόγος
Γκλαν, γκλαν, Γκλαν μὲ ἀντίσκοφε τοῦ βραδινοῦ ὁ σπερνός..

Εὐλαβικὰ ποῦ ἐγύρισες πρὸς τὸν ἀχὸ τὰ μάτια
καὶ ὦ! Πανωραία βουλήθηκες νὰ σταυροκοπηθῆς..
Ὅραμα ποθεινότατον ποῦ πάντα ἐνειροφέρνει
στὰ μάτια μου τὴ Ζωγραφιὰ μιᾶς ποθητῆς Ζωῆς.

Νίκος Σαντοριναῖος

Ἐπὶ τὰ «Ἐρείπια»**Στὰ συντρίμια ἀρχαίου Ναοῦ
καὶ Ἐκκλησιᾶς Βυζαντινῆς.**

Ἀψήλωσες καὶ θέριεφες ἀπ' τὰ λευκὰ συντρίμια
νικήτρα τῶν λευκῶν Ναῶν καὶ τῶν Βωμῶν χαλάστρα.
Μὰ, ὦ Μοῖρα! γκρέμισες κ' ἐσύ, Βωμοί, ἐκκλησιᾶς καὶ κάστρα
ἐρείπια θλα καὶ φωλιὰς στ' ἀγρίμια!

Σάρδεις, 1915.

Σίπυλος

ᾠ! Ἐσύ ποῦ πήρες τὴν μορφὴ τοῦ πιὸ μεγάλου πόνου
καὶ ράγιες γιὰ νὰ διαβῇ τὸ κλάμα τῆς ποτάμι,
ποῦ στοργικὰ καὶ θλιβερὰ μᾶς φύλαξες τὴν ἄμοι-
ρη μάνα ἀκέραια, πέτρινη στὸ πέρασμα τοῦ Χρόνου.

Κ' στὴν ψηλότερη κορφὴ ποῦ δὲ τὴ σκιώνει φύλλο
ἐβάσταξες τὸν πέτρινο τοῦ Πέλοπα τὸ θρόνο,
ποῦ ἡ Τραγωδία γύρω του κι' ἡ φρίκη μὲ τὸ πόνο
κάποιο θλιμμένο ἐσκόρπισαν μέσ' στοὺς αἰῶνες θρύλο

Τοῦ κάκου, ἄγριε, σκόρπισες τὰ μῦρα σου, ἐρωτιάρη,
μπρὸς στὴς Κυβέλης τὸ βωμὸ, ποῦ γύρω τῆς ἡ φύση
στὴν πλάστρα γῆ γλεντοκοπᾶ κάποιο γλυκὸ μεθύσι.
Κατὰ τὸν κάμπο τρέχοντας ὁ Ἔρμος θὰ στὴν πάρη....

Μαγνηοία, ἐπὶ Σιπύλου, 1915.

Σάρδεις

Τίποτα δὲν ἀπόμεινε!... Κι' ἡ στάχτη ἀπ' τὴ φωτιά
ποῦ ἡ Ἀλήθεια ἀπάνω πέρασε βροντόφωνα μιὰ μέρα,
καὶ τὸ ἄρμα τὸ θριαμβικὸ ποῦ ξέσερνε ἀγριωπὰ
τὰ φρύδια τὰ χαμήλωνα στὴ χώρα πέρα ὡς πέρα.

Τὰ τρόπαια τῆς Μαγνησιᾶς καὶ τ' ἀψηλὰ παλάτια,
κι' ὅ,τι καμάρωνε ἡ καρδιά καὶ θάμπωνε τὰ μάτια.
Καὶ μοναχὰ σὲ μιὰ ἀψηλὴ κορφὴ κυνηγημένη
τῆς ἐρωτόπαθης καρδιάς ἡ θύμηση ἀπομένει
κι' ὑψώνεται ἀγριωπὸς βωμὸς τῆς Σάρκας, ποῦ τριγύρα
κάποιες παρθένες στάλαξαν τὰ πιὸ ἀκριβὰ τους μῦρα.

Σάρδεις, 1914.

Στὸ Ἐκκλησάκι τῆς Ἀκρόπολης.

Ποῖος ψήφισε τὸν ἀγριωπὸ καλόγερο μονάχο,
νὰ πέρνη τὸν ἀνήφορο στὸν σκαλισμένο βράχο
ποῦ τὸ σταυρὸ θὰ στήσῃ;
Ψηλὰ θωρεῖ, μὰ χαμηλὰ τὸν ρίχνει ἡ περηφάνεια
τοῦ Παρθενώνα ποῦ ἔφτασε μέσ' στὰ γαλάζια οὐράνια
Σύμβολον ὄσων πέθαναν νὰ ζήσῃ.

Ἀθῆναι, Μάρτης 1916.

Κώστας Μισαηλίδης

Ἐπὶ τοὺς «Σκλάβους».

I

Λαμπρὸν ἀστέρι ποῦ ὀδηγᾶς ἐμένα τὴ ζωὴ μου
Δὲν ξέρω ποῦθεν ἔκρουξες, σὲ ποῖο οὐρανὸ ἀρμενίζεις,
Ἄστρον, οὔτε σὲ ποια ἄβυσσο σὲ ποῖο οὐρανὸ θὰ σβύσῃς
Κι' ὅμως ἐκεῖ πάντα βαστάω τὰ μάτια στηλωμένα.

II

Κάτω ἀπ' τῶν δέντρων τὴ βοή στ' ἀπέραντα τὰ δάση
Στῶν φύλλων τὸν τρελλὸ χορὸ στὴν ἔρμη γῆ πεσμένα
ἄιμένα, εἶδα τὰ κάτασπρα ποδάρια νὰ γυρίζουν
μὲ τοὺς θλιπτοὺς, μὲ τοὺς δεινοὺς, μὲ τοὺς βοεροὺς ἀνέμους.

Ἀλεξᾶς

Ἀνοιξιάτικο

Στὸ κοιμητήρι ἢ ἀδερφοῦλα μου
Χρόνια κοιμάται.
Ἀηδόνια σκέψεις μου γύρω ἀπ' τὸν ἥσκιο της
Τώρα πετάτε.

Καὶ τραγουδάτε της τὴν ἀνοιξη
Καὶ τὸν Ἀπρίλη,
Ποῦ δὲν τὸν ἔδρεψαν, ποῦ δὲν τὸν χάρηκαν
Τάχνά της χεῖλη.

Τώνης Χρησιδης

Πεζὰ Τραγουδία.

Τρέλλα θανάτου

Τοῦ Ἀλεξᾶ.

Βουβός. Τὰ χέρια του μιλάνε, κρένουν τὰ μάτια του. Πυρωμένο μέτωπο διαφεντεύει σε, σκληρὴ ρητορεία. Κοιτάζω καταμεσίς τὸ πλατύβαθο αὐλάκι : Ἀραξοβόλι ἀπλόχωρο τῆς Μοίρας τὸ θέλημα.

Ἀναδεύει στὸ μουντὸ οὐρανὸ τ' ἀστερένια του χεῖλη λαμπρό-
τρεμα ὁ Ἀποσπερίτης. Γλυκειά μου !

Ρουφῶ τὸ ὑπερκόσμιο σούσουρο σὰν τραγουδιοῦ σου τὸ τέλος.
Φτάνει...

Θὰ ξημερώση αὔριο; Ἐγὼ εἶδα τὴν ὥραία ἡμέρα μαζί σου ἀκουμπισμένος στὸ φράχτη κι' ἀκούοντας πέρα τῆς χιονόκορμης λεύκας τῶν φύλλων τὸ θρόισμα. Χαρχάλαε κάτω θολὸ τὸ ποτάμι καὶ τὸ ῥέμα ξεχείλαε ὄλο κρυφοδαγκώντας τὸν ταπεινὸν ὄχτο.

Καὶ σκύψαμε πάνω ἀπ' τὴν Ὀρμὴ καὶ τὴ Δίνη. Ξωτικά γιοφύρια οἱ μαῦροι ἥσκιοι μας γνέφανε νὰ διαβοῦνε κάτωθι τους ρημάδια τὰ σύμπαντα.

Τὸ βλέπαμε ἐκεῖ ἐμεῖς οἱ δύο : Παντοτεινοὶ ἄνθρωποι.

Φ. Εὐγένης

Οἱ Δυνατοί.

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται
ὅσο πειὸ πολὺ.

Μὴν εἰστε τρελοὶ
καὶ θαρρεῖτε χάνεται
καὶ θαρρεῖτε

πῶς τὸ πίνει ἡ γῆ.— —

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται
τὸ ρουφᾶν-χαρεῖτε !—
οἱ Δυνατοί.

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται
κι' ἄς χαλάση

ὁ σίδηρος κουφάρια.—

Τὰ διψάει ἡ γῆ.

Νὰ ! κ' ἡ χαραυγὴ

ποῦ θὰ πλάση

τὰ καινούρια ἀχνάρια!— —

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται
ποταμοὶ

τὸ ρουφᾶν καὶ στέκουν

οἱ Δυνατοί.

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται
κι' ἄς ἀχνίζει ὥραϊο !

Ἔτσι εἶναι μοιραῖο.— —

Κι' ἂν ἀφίγη μιὰ φωτιά

πίσω της ρημάδια,

τοῦ χαμοῦ δὲν εἶν αὐτὰ,

τῆς ζωῆς εἶναι σημάδια.—

Πίσω ἀπ' τὴ φωτιά σεισμὸς

καὶ καπνὸς ἄς γίνουν,

μὲ τὴ φλόγα θὰ γλυφτῆ

ὁ καινούργιος μας ἄρμος!— —

Ἄς χύνεται αἷμα ἄς χύνεται

τὸ ρουφᾶν, τὸ πίνουν

οἱ Δυνατοί !

Θ. Ἐξαρχος

Ἱστορίες τῆς ζωῆς.

Χωρισμοί.

Ἔχουν λησμονήσῃ τὸ ἁμαρτωλὸ σπίτι. Τῶν ὀλοπόρφυρων φώτων του ἡ λάμψη δὲν φθάνει ἕως τὸν ὀλόασπρον πύργον. Ἡ ἀγάπη τους τὸν ἔχει χτίσῃ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἀνάμεσα στὸ δάσος τῶν πευκῶν, ἐκεῖ ὅπου τὴν ἀνοιξὴ οἱ κάμποι στολίζονται μὲ μύρια χρώματα λουλουδιῶν καὶ τὸν χειμῶνα σκεπάζονται ἀπὸ χιόνι. Τὴν ἀνοιξὴ χειροπιασμένοι τρέχουν ἀκούραστα πάνω στὸ λόφο τῶν μαργαριτῶν καὶ κρύβονται ὥρες πολλὲς κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιό τῆς τριανταφυλλιάς—τὸν ἴσκιό ποῦ μὲ τὴν εὐωδία τῶν κίτρινων τριανταφύλλων καὶ τῶν μπουμπουκιῶν ἀνάβει ὄλους τοὺς πόθους τοῦ κορμιοῦ κ' ἐνώνει τὶς ψυχὰς παθητικὰ καὶ μεθυσμένα, σὲ μιὰν ἀτέλειωτη σιωπῇ.

Καὶ τὸ βράδυ, ὅταν ξεκινοῦν κουρασμένοι γιὰ νὰ γυρίσουν στὸν πύργο, περνοῦν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ λειβάδια, ποῦ βελάζουν τ' ἀρνιά καὶ γλυκώχηα παίζουσι τὶς φλογέρες των τὰ βοσκοπαῖδια.

Μιὰ μέρα, ἓνα ἡλιοβασίλεμα, πέρασεν ἀπ' ἐκεῖ ὁ παλιὸς φίλος τῆς Κλαιρέτης καὶ τὴν εἶδεν ἐπάνω στὸ λόφο ὀλομόναχη, νὰ ξεφυλλίζῃ μαργαρίτες. Ἀπὸ τότε, ὁ νέος ποῦ ἔχτισε τὸν πύργο, τὸ παλληκάρι ποῦ γλώμιανε ἀνάμεσα στὸν κάμπο καὶ στὰ πεῦκα, μάταια παρακαλεῖ νὰ χαμογελάσῃ ἡ ἁμαρτωλὴ ἀγάπη του. Πάντα κυττάζει ἡ Κλαιρέτη πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸ βράδυ ἀναζητᾷ ἀνήσυχια, μὲ μάτια ὀρθάνοιχτα, τὸ κόκκινο φῶς τῆς περασμένης τῆς ζωῆς. Καὶ ἡ ψυχὴ τῆς διψᾷ κάθε μέρα τὴν ἁμαρτία, ὁ πόθος τῆς ἀλλαγῆς τὴν παίρνει ἀπὸ τὴν ἐρημιὰ καὶ τὸ λευκὸ τῆς πύργου. Ἡ Κλαιρέτη ἀμίλητη ἐφίλησε τὸ νέο ἄκαρδα καὶ δρασκέλισε ἀποφασιστικὰ τὸν λουλουδιασμένο κάμπο, πάτησε τοὺς κρίνους καὶ τὶς βιολέττες, βουβῇ σὰν τὸν τάφο, καὶ τὴν ὥρα ποῦ ἡ νύχτα ἐσκέπαζε τὴν ὁμορφιὰ τοῦ κάμπου καὶ τὴν λευκότητα τοῦ πύργου, πῆρε τὸν δρόμο, ξαναγύρισε στὴν πολιτεία, καὶ χωρὶς τρόμο ἀντίκρουσε τὸ σπίτι μὲ τὸ κόκκινο φῶς.

Ὁ παλιὸς τῆς φίλος ἐώρταζε τὴν ἐπιστροφὴ τῆς χαμένης ἀνάμεσα στὸν κάμπο ἀγάπης του, τὴν ὥρα ποῦ ἔξω στὸν πύργο ἓνας δυνατὸς ἀγέρας ἔρριχνεν ἀπὸ τὸ κοντάρι τὸ στεφάνι τῶν

χόρτων ποῦ εἶχαν πλέξῃ μὲ τὴν Κλαιρέτη, οἱ τριανταφυλλίαις ἔλυγοῦσαν ἀπὸ τὴν ὀρμὴ τοῦ ἀνέμου καὶ τὰ τριαντάφυλλά των ἐφυλλορροοῦσαν ἐπάνω στὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ νέου.

Μέσα στὸ δάσος τῶν πευκῶν ἀκουότανε ἓνας ἀέρινος ψίθυρος, θλιβερός, ὅπως ὁ ψίθυρος ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὶς κορυφὰς τῶν κυπαρισσιῶν τοῦ νεκροταφείου τὰ μεσάνυχτα . . .

Ἡ Κυρὰ-Ἐλβίρα.

Μεσημέρι κ' ἀπόγευμα ὁ μεσόκοπος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης πῆγαινε στὸ σπίτι τῆς κυρὰ-Ἐλβίρας, ἔμεινε κοντὰ τῆς κ' ὕστερα ἔφευγε πάντα γελαστός. Ποιὸς μποροῦσε, ἀπὸ τοὺς γειτόνους καὶ τοὺς νοικαρέους, νὰ φαντασθῇ πὼς ἡ κυρὰ-Ἐλβίρα μὲ τὸ ρυτιδωμένο πρόσωπο, τὰ ψαρὰ μαλιὰ καὶ τὸ κυρτωμένο σῶμα, ἀγαποῦσε τρελλά, παθητικὰ, σὰν κοριτσάκι δεκαεφτὰ χρονῶν, τὸν μεσόκοπο ὑπάλληλο, μὲ τὴν μελαψὴ θωριά; Μεσημέρι κ' ἀπόγευμα, ταχτικὸς σὰν τὸν ἥλιο ποῦ βγαίνει τὴν αὐγὴ καὶ βασιλεύει τὸ βράδυ, ὁ μεσόκοπος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου χτυποῦσε τὸ κουδοῦνι τῆς ὀξώπορτας, ἡ θύρα ἀνοίγε διάπλατη καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴν ἔστεκε ἡ κυρὰ-Ἐλβίρα μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη, γεμάτη ἔρωτα στὰ μάτια καὶ πόθους στὸ κορμί. Ἐτρεμαν κ' οἱ δυό, κ' ἀπ' τὴν τρεμουῖλα των ξανάνωναν, ἐπαιρναν δύναμη, τὰ χεῖλια των κολλοῦσαν παθητικὰ καὶ μέσα στὸ λάρυγγά των κυκλοφοροῦσε ὀλόθερμη πνοή, σὰν τὸ λίβα τῆς ἐρήμου.

Τὴν ὥρα ποῦ χτυποῦσαν οἱ καρδιὰς καὶ τὰ σώματά των ἔλυγοῦσαν παθητικὰ μέσα στὴν κάμαρα τῆς κυρὰ-Ἐλβίρας, ἔξω στὸ διάδρομο περπατοῦσεν ἀνήσυχια μὲ μάτι θολωμένο καὶ ψυχὴ τρικυμισμένη ὁ μπάριμα-Ἀλέξης μὲ τᾶσπρο μουστάκι καὶ τὸ φαλακρὸ κεφάλι.

Ὁ μπάριμα-Ἀλέξης, σὰν τελείωνε τὴν δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ κ' ἐψούνιζε, τραβοῦσε ὀλοῖσα γιὰ τὸ ρακοπουλιό, ἔπινεν ἀδιάκοπα, χωρὶς καὶ νὰ μεθᾷ, ἐγύριζε τὸ μεσημέρι, παρακολουθοῦσε τὶς χαρὰς καὶ τ' ἀγκαλιάσματα τῆς κυρὰ-Ἐλβίρας, ἀκουγε τὶς ἀπότομες βρυσιές, τὰ χυδαιολογὰ τῆς χωρὶς ἀντιλογία, κ' ἀνοίγε στὸ τέλος τὴν ὀξώπορτα γιὰ νὰ φύγῃ ὁ μεσόκοπος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου. Ἀπὸ χρόνια τοῦ εἶχε κλείσει τὸ στόμα,

τοῦ μάρανε τὴν ψυχὴν, τὸν κρατοῦσε γιὰ ἐλεημοσύνη στὸ σπίτι, —στὸ σπίτι ποὺ νοίκιαζε ἀπὸ χρόνια κάμαρες σὲ πρόσωπα μὲ ὑπόληψη, ὅπως ἔλεγε, καὶ σὲ κυρίες ἄγνωστες ποὺ πῆγαιναν ἐκεῖ γιὰ δυὸ τρεῖς ὥρες μονάχα.

Ὁ μπάρμπα-Ἀλέξης ποὺ εἶχε ἀνήσυχο βῆμα καὶ ψυχὴ πληγωμένη ἀπὸ τὸν πόνο, ποὺ τὸ μάτι του εἶχε ἀντικρύσει λιχταριστὰ ἀγκαλιάσματα καὶ ἄκουσε πολλές φορές τὰ σαρκικὰ μωγκριτὰ τῆς κυρᾶ-Ἐλβίρας μέσα στὴν κάμαρα—στὴν κάμαρα ποὺ ἔκαιγε ὀλημερίς καὶ ὀλονυχτὶς καντήλα κρεμασμένη ἐμπρὸς στὸ εἰκονοστάσι—σὲ μιὰ στιγμὴ ἀγρίου πάθους, σὰν τοῦ θεριοῦ ποὺ λησιμονάει τὴν ἡμεράδα, ἄρπαξε τὴν κυρᾶ-Ἐλβίρα ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ τὴν ἄφισε νεκρή. Τὸ σῶμα τῆς ἐβρόντησε κάτω στὸ πάτωμα μὲ τὰ μάτια πεταγμένα ἔξω. Ἡ καντήλα τρεμόσβυνε καὶ πότε-πότε ἀναλαμπὲς ἀπότομες ἐφώτιζαν ὀλόκληρο τὸ εἰκονοστάσι. Ὁ μπάρμπα-Ἀλέξης κύτταξε τὸ νεκρὸ κορμὶ, ἀνεστέναξε βαθειά-βαθειά, γύρισε τὰ μάτια του πρὸς τὸ εἰκονοστάσι καὶ ἀντίκρισε χωρὶς τρόμο τὸν Ἐσταυρωμένο, εἶδε δίπλα του τὰ σκοτισμένα στεφάνια ποὺ εἶχε ἀλλάξει τριάντα χρόνια πρὶν μὲ τὴν κυρᾶ-Ἐλβίρα.

Τὸ κουδοῦνι χτύπησε. Ὁ μπάρμπα-Ἀλέξης πῆγε μὲ ἀνήσυχο βῆμα καὶ ἄνοιξε τὴν πόρτα. Πέρασε μέσα ὁ μεσόκοπος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου χαρούμενος, μὲ μυρουδιὲς στὸ πρόσωπο καὶ στὰ μαλλιά, τράβηξε ὀλόισα στὴν κάμαρα καὶ ἀντίκρισε τὴν κυρᾶ-Ἐλβίρα, καὶ εἶδε τὰ μάτια τῆς πεταγμένα ἔξω, ἐρωτιάρικα, μὲ τὸ ἴδιο πάθος τῆς ζωῆς, ἀκίνητα σὰν νὰ ζητοῦσαν νὰ μιλήσουν γιὰ ὑστερη φορὰ καὶ νὰ τοῦ δείξουν τὴν ἀγάπη τῆς νεκρῆς.

Ὁ μπάρμπα-Ἀλέξης περπατοῦσε στὸ διάδρομο μὲ ἀνήσυχο βῆμα, μὲ τὴν ψυχὴ βαρεῖα ἀπὸ τὸν πόνο . . .

M. Ροδάς

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

J. Keats.

Σὲ μιὰν ἑλληνικὴν ὕδρια.

I

Ἀνέρωτη καὶ ἀνέγγιχτη νύφη σὺ τῆς γαλήνης
ποὺ ἡ Σιωπὴ σὲ βύζαξε καὶ ὁ ἀργὸς σ' ἐθρεψε Χρόνος,
ἱστορικὲ, ποὺ πιδ γλυκὰ ἀπ' τὸ στίχο μου, ἔτσι μόνος
μιὰν ἱστορίαν ἀπ' τοὺς ἀγροὺς γεμάτη ἀνθούς ξεχύνεις :
Ποῖος θρύλος μέσ' τὰ στέφανα τῶν φύλλων σου φαντάζει
θεῶν, θνητῶν ἢ καὶ τῶν δυὸ ; εἶνε τὰ Τέμπη ἢ κάμποι
τῆς Ἀρκαδίας ; ἀντρες ποῖοι καὶ ποῖος θεὸς ποὺ λάμπει
εἶνε μπροστά μου ; Τάχα αὐτὲς τίς κόρες τί τρομάζει ;
Σὰν τί νὰ κυνηγοῦν τρελλά ; τί ἀγῶνα θέν νὰ φύγουν ;
τί αὐλοὶ εἶνε καὶ τί τύμπανα ; σὲ ποῖαν ἔκταση σμίγουν ;

II

Οἱ μελωδίες, ποὺ ἀκοῦς, γλυκιές. Μὰ αὐτὲς ποὺ δὲν ἀκοῦμε
εἶνε γλυκύτερες. Λοιπὸν ἐμπρὸς αὐλοῖ, ἀρχινᾶτε.
Μὰ μὴ λαλεῖτε γιὰ τ' αὐτιὰ ποὺ φαίνονται, ἀντηχᾶτε
στὸ νοῦ μας ἀκριβότερους σκοποὺς ποὺ δὲ γρικοῦμε :
Ὅμορφονιέ, δὲ δύνεσαι τὸ τραγοῦδι ν' ἀφήσης
κάτω ἀπ' τὰ δέντρα, μήτε αὐτὰ τῆς γύμνιας ναῦρη ὁ δρόμος.
Ἐρωτεμένε, καὶ ἂν τολμᾶς, ποτὲς δὲ θὰ φιλήσης,
καὶ ἂς εἶσαι δίπλα στὸ σκοπὸ μὰ μὴν πικραίνεσαι ὁμῶς,
τὸν πόθο σου ἂν δὲ χαίρεσαι, καὶ ἢ νιότη τῆς δὲ σβύνει.
Γιὰ πάντα σὺ θὲ ν' ἀγαπᾶς καὶ ὁμορφὴ θ' ἄνε ἐκείνη.

III

Καλότυχα, καλότυχα κλαδιά! Τὰ φύλλα κάτω
 νὰ πέσουν δὲν μποροῦν ποτὲς ἢ τὸ ἔχε γειὰ νὰ ποῦνε
 στὴν Ἐνοιξη. Καλότυχε σὺ μελωδέ! Κυλοῦνε
 σκοποὶ νέοι πάντα ἀπ' τὸν αὐλὸ στ' ἄπαυτο λάλημά του
 κ' ἀγάπη πιδ καλόμοιρη καὶ τρισευτυχισμένη!
 Πάντα θερμὴ, πάντα χαρὲς θὰ τάξης, καρδιοχτύπι
 θὲ νὰ σκορπᾷς κ' ἡ νιότη σου ποτὲς δὲ θ' ἀπολείπη.
 Ὅλα τὰ πάθη τῆς ζωῆς τὰ ξεπερνᾷ σὰ βγαίνει
 ἢ φλόγα σου, πού' τες καρδιὲς πίκρες τὲς χορταίνει
 φωτιὰ στάζει στὰ μέτωπα, τὴ γλῶσσα ἀποξεραίνει.

IV

Τοῦτοι πού στή θυσία πᾶν πιὸ νᾶνε; ὦ ἱερέα,
 σὲ πιδ χλωρὸ βωμὸ ὀδηγᾷς αὐτὸ τὸ νέο δαμάλι
 μὲ τὰ μεταξωτὰ πλευρὰ πού ἔχουν στεφάνια βάλει,
 ὅπου βογγάει, λὲς μείρεται τὴν ὥρα τὴ μοιραία;
 Πιὰ πόλι σὲ βουνὸ χτιστὴ κἂν σ' ὄχτο ἢ σ' ἀκρογιαλὴ
 μ' ὀλόρτη μιὰν ἀκρόπολι σὲ εἰρηνεμένους τόπους
 τὴν ἱερὴ τούτην αὐγὴ στέκει ἄδεια ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους;
 Κι' ὦ πόλη, πάντα ἢ σιγὴ θὰ σέρνεται ἢ μεγάλη
 στοὺς δρόμους σου, μήτε ψυχὴ καμιά θὲ νὰ γυρίσῃ
 τὸ πῶς μένεις παντέρμη ποτὲς ν' ἀνιστορήσῃ.

V

Χαῖρε ἀπτικὸν ἐνσάρκωμα! ὦρατα ἀρμονισμένο
 μὲ τῶν μαρμάρινων ἀντρῶν καὶ παρθένων τὴ γέννα
 μὲ καλοσκάλιστα κλαδιά καὶ χόρτα πατημένα.
 Σ' ἄκρη, σὰν νᾶσουν τὸ ἄπειρο, στή σκέψη σου δὲ βγαίνω,
 βουβὴ μορφή! Ἄσμα βοσκοῦ σὲ παγωμένα στήθια!
 Τὰ γηρατιά τὴ γενεὰ τούτη σὰ φᾶν, θὰ μένης
 καὶ σ' ἄλλων μέσα συμφορὲς παρηγοριά, σὰν κραίνεις
 φίλος πάντα στὸν ἀνθρώπον: «Ἡ ὁμορφιά εἶνε ἀλήθεια,
 κ' ἡ ἀλήθεια εἶνε ἡ ὁμορφιά.» Μονάχα αὐτὸ προκάνει
 νὰ μάθῃ ὁ ἀνθρώπος στή γῆς, κ' αὐτὸ νὰ μάθῃ φτάνει.

Μετάφρ. Β. Ἐλεγά.

Φ. Ι. Μαρινέττι

Πλάϊ—πλάϊ μὲ τὸ φεγγάρι

(Ἀπὸ τὸ: «Μονοπλάνο τοῦ Πάπα»—τραγουδι ὄγδοο.)

Ἄς ἀνεβούμε πιδ ψηλά, Ἄγιο Πάτερ! Μὴ βαρυγνώμεις!
 Λιγηώρα θὰ περάσουμε μὲ τὸ φεγγάρι πλάϊ...

.....
 Νὰ σὲ ζυγιάξω θέλω ἀπόψε
 Κατάκορφα στὸ σπῖτι τῆς καλῆς μου
 πού μὲ προσμένει στὸ μπαλκόνι.
 Θέλεις ψηλότερα; ὦ, τί μεθύσι!...

Ἐπῆξε τὴν ἀτμόσφαιρα ἢ σελήνη
 Καὶ γλυστρώ πάνω σὲ μυρουδάτη κρέμα,
 πού τις φτερούγες μου θὲ νάλειψε
 καὶ μολοταῦτα τὲς κρατᾷ μὲ ἀβρότη...
 Σ' ὀλίγο αὐτὰ τὰ ξέχειλα τὰ σύννεφα
 Τ' ἀραδιασμένα στὸ διάστημα σὰν κοντοφάρδουλα κανάτια
 Θὰ τσουγκριστοῦν στὸ πρῶτο ἀνεμοφύσημα
 γιὰ ν' ἀμολήσουνε καλύτερα ἀπὸ τὲς γεμάτες τῶν κοιλιῶν
 κι' ἄλλα φωτολουσμένα γαλατώματα.
 Καὶ θὰ χόρουμε ἀπὸ πάνω μας
 τὸ Νιαγάρα τὸν ἀπέραντο τοῦ σεληνόφωτου!...

.....
 Κυτῶ τὴ σιλουέττα τῆς ἀκουμπημένη στὸ μπαλκόνι.
 Ἡ νυχτικιά τῆς γαλαζώνεται κι' ἀγαλματώνει τὸ κορμί τῆς
 καὶ ροδοβάφεται ἢ ῥάχη τῆς ἀπὸ ἀντανάκλαση
 τῆς λάμπας, ὅπου ἀνάφτει μὲσ' στήν κάμαρα.
 Χωρὶς νὰ μὲ κυτᾷ, ρεμβῆ κι' ἀμφίβολη,
 μὲσ' στή δροσιὰ καὶ στή γλαυκότη βουτηγμένη,
 πίνει ἀχούς κυματιστοὺς καὶ χρώματα
 καὶ τὴ γητεῖα τὴ μελαγχολικὴ τοῦ Ἄπειρου.
 Τὸ γελαστὸ σπιτάκι τῆς ἀπὸ μιὰ παριζιάννα
 καλύτερα συγυρισμένο καὶ φκιασιδωμένο φαίνεται.

.....
 Σ' ὀλίγο θὰ περάσουμε κάτω ἀπ' τὸ σπῖτι πού ὄνειροπολεῖ...
 Κύτα στήν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ
 τὲς ἄπειρες τοῦ ποταμοῦ πλεξούδες,

πού τις βαστάν ἀπὸ τοῦ λόφου τὰ μηλίγγια
 πόρπες βαριές, ἀσημοδουλεμένες
 κι' ἄλλα πλουμίδια ἀστραφτερά.
 Μὴν κάνεις τόσο κρότο καρδιο-κινητήρα μου...
 γιατί μπορεί νὰ τὴν ταραξῆς!
 Τὸ κάρο αὐτὸ κάτω στὴ γῆ θὰ τὴν τρομάξῃ
 ἐξαφνικά...
 Φοβοῦμαι μὴ τὸ τριζοβόλημα τῶν ἀροδιῶν του,
 ὁ κρότος καὶ τὰ ποδοβολητὰ τοῦ ἀλόγου του
 κόψουν τὸ ρεμβασμὸ της.

Νὰ πάει, σάλεψε.
 Ξανοίγω τέλος πάντων τὸ γλαυκὸ σου πρόσωπο, μικρούλα μου...
 Θαρρεῖς πὼς εἶναι ἓνα κομμάτι σεληνόφωτο κρυσταλλωμένο!
 Μὴν τρέμεις! Βλέπω μεγαλώνουν οἱ παλμοὶ
 τοῦ στήθους σου κάτω ἀπ' τὴν νυχτικιά σου τὴν ἀφράτη...
 Σηκώνεις τὰ χεράκια σου τὰ διάφανα, τὰ γαλατένια,
 τίς παλάμες σου κατὰ τὸν οὐρανὸ...
 Ἐκτὸς εὐτυχία καὶ τρόμο
 λὲς κλαίει τὸ χαμογέλιο σου. Κυτῶ
 τὰ δάκρυά σου νὰ λαμποκοποῦν
 καὶ πειότερο τὰ ὄρια λεπτὰ δοντάκια σου,
 σὰν κρούσταλλα τῆς Βενετίας...

Νοιώθω πόσο τρομάζεις πού με βλέπεις νὰ στριφογυρνῶ
 τρανά, σὰν μέγα ἄσπρο πουλὶ,
 τόσο ἀψηλά,
 μέσ' στὸ θαυμάσιο σεληνόφωτο.
 Καθόλου μὴ φοβάσαι! Εἰρηνεμένος εἶναι ὁ ἄνεμος.
 Παίζω
 μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντο φωτόλουτρο,
 ποῦναι γεμάτο ἀπὸ γάλα διάφανο...
 κι' ἄξια κολυμπῶ
 σὰν κἄνα γαλαζόψαρο μακρὶ.

Εἶν' ἡ φωνούλα σου π' ἀκούω ν' ἀπαλανεβαίνῃ;
 Κ' ἡ ἄλλη πού κι' αὐτὴ τὸ ἴδιο εἶναι γλυκειά,
 δὲν εἶνε τῆς ξαδέρφης σου πού ξύπνησε;
 Ἐκείνη ἔναι πού πνίγει τὴ φωνίτσα της
 καὶ τὴν αἰδῶ τῆς τρεμουλιάζοντας με τὸ πουκαμισάκι της.
 Τί λέτε, τί;... Σχύφτω κι' ἀκούω:

(Ἡ φίλη μου)

Εἶν' αὐτὸς, εἶν' αὐτὸς, εἶμαι βέβαιη!
 Ἄ! πόσο ἕμορφος εἶναι! Φοβάμαι!
 Κατέβα, κατέβα! Τί τρέλλα!
 Νὰ τὸν δῶ δὲν μπορῶ, πὼς φοβάμαι!

(Ἐγὼ)

Σήκωσε τὸ κεφάλι σου καὶ χαμογέλασέ μου, μὴ φοβάσαι!
 κι' ὁ κινητήρας ἂν σταθῇ, τὸ ξέρεις, ἡ καρδιά μου
 μὲ βία νὰ χτυπᾷ δὲ θὰ σταθῇ
 ἴσια τὸ λευκοπτέρουγο σπρώχνοντας μονοπλάνο μου.

Ἐχω τὰ χέρια μου λερά, τὸ μούτρο μου μουτζουρωμένο...
 Καὶ πετῶ περιχυμένος ἀπὸ ρετσινόλαδο.
 Μὰ σὰ βουτῶ, ἡ ἀναπνία σου βαλσαμώνει με,
 Τ' ἀνέμελα λειβάδια σου
 Πάνω μου ξαπολοῦν
 Τὴ μυρωδιά τῶν χόρτων πού μεθᾷ, τὸ ἄρωμα,
 τοῦ ἀνήσυχου τοῦ στήθους σου καὶ τῆ γλυκάδα
 τῆ βαθεῖα τῆς γῆς...

Σιγαλινά, ἀπαλά,
 Μιμούμενο τὴ ραθυμιά τῶν χορταριῶν
 τὸ μονοπλάνο μου γλυστρά,
 με τὸ ἀλαφρὸ τὸ σκίρτημα μονόξυλου,
 πού ξεκινᾷ τρεχᾶτο στὸ γαλατένιο αὐτὸ μέσα ποταμῶ,
 πού οἱ φειδίσιες ὄχθες του
 γνέφια ἔναι βουτημένα μέσ' σὲ διάργυρο.
 Τὸν πόθο ἔχει σῶμα μου, τὴν περηφάνεια τὴν ἠδονικὴ,
 ποῦναιθω κάποτε ἀφινοντας ν' ἀμοληθῇ
 τὸ στόμα μου
 ἐπάνω στὸ κυμάτισμα τῆς σάρκας σου...

Μετ. Θ. Ἐξαρχος

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄.

(γραμμένη ἀπὸ φίλο συνεργάτη τοῦ φιλοσόφου)

Ὅταν βγῆκε τὸ βιβλίον τοῦ Vogüé, θυμᾶμαι, ὁ Λέων Νικολάγιεβιτς, γράφει ὁ φίλος τοῦ φιλοσόφου, μὲ πόσο ἐνδιαφέρον τὸ εἶχε διαβάσει, αὐτὸς ποῦ ἔδειχνε πάντα ἀδιαφορία γιὰ τὸ καθετί, ποῦ ἐγράφετο γιὰ τὸ πρόσωπό του.

— «Ξέρετε, μοῦ ἔλεγε, τί μὲ τραβᾷ σαυτὸ τὸ βιβλίον; Εἶνε ἢ μὲ τόση ἐξυπνάδα ἰδιαίτερα σημαδεμένη αἰτία, ποῦ ἀπ' ἀφορμῆς της, νομίζει αὐτός, ὅτι ἐγὼ πῆρα τέτοιο δρόμον στὶς σκέψεις μου. Βρίσκει δηλαδή, πὼς, ἂν ἐγὼ δὲ γεννιόμουν αὐτὸς Ῥώσσοις, δὲ θὰ ἔφταναν ποτὲ στὴν πίστη, ποῦ σήμερον ζῶ. Καὶ ὅμως τί σωστὸ ποῦνε αὐτό! Ὅχι ἀπὸ ἐθνικὴ περηφάνεια, ποῦ δόξα νάχη ὁ Θεός, δὲν τὴν ἔχω, ἄφησε πιά, ποῦ ἐγὼ τὴν παίρνω αὐτὴ γιὰ τὴν πιὸ κολλητικὰ ἀρρώστια, μὰ ἔτσι, ἀπλά, σὰν παρατηρητὴς τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων, λέγω, πὼς ὁ Χριστιανισμός, στὴν καθαρὴ καὶ ξάστερη μορφῇ του, εἶνε περισσότερο κοντὰ στὴ ρούσικη ψυχῇ. Δὲ σημαίνει, ὅτι πρωτοφάνηκε καὶ ξαπλώθηκε ἄλλοῦ, πρωτίτερα ἀπὸ ἐδῶ. Καὶ οἱ ποταμοὶ μὲ τὶς πηγὰς τους στὰ βουνὰ δὲν στέκουν ἐκεῖ, μὰ τρέχουν κάτω σὲ μουμουριστὰ παραποτάμια καὶ, μονάχα ἅμα κατεβοῦν στοὺς βαθιοὺς καὶ ἀπλόχωρους κάμπους, κάνουν τοὺς ποταμούς, τὶς λίμνες, καὶ τὶς θάλασσες. Ἔτσι φαντάζομαι κὲγὼ τὴ ρούσικη ψυχῇ, σὰν ἓνα βαθιοσκαμμένο ἀντάκι μέσα στὴ γῆ, μὲ τὸ μεγάλο ρεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ μέσα του, ποῦ φαίνεται σήμερον, σὰ μιὰ μεγάλη ξάστερη θάλασσα μὲ τὸν οὐρανὸ νὰ καθρεφτίζεται στὰ νερά της.

Θυμᾶμαι, πὼς τὸ ἴδιο αἰσθημα κατάλαβα κὲγὼ, τὸν καιρὸ, ποῦ ἔπαυα πιά νᾶμαι μηδενιστῆς καὶ τὸ αἰσθημα αὐτὸ εἶνε ἐκεῖνο ποῦ μὲ τράβηξε στὴν πίστη τοῦ λαοῦ.

Στοχαζόμουν τὸν ἑαυτόμου, σὰν ἓναν ἄνθρωπον, ποῦ βαστᾷ τὸ κεφάλι του ὄξω ἀπὸ τὴ θάλασσα, μὰ ποῦ εἶνε ἀναγκασμένος κάθε λίγο καὶ πολὺ νὰ βουτᾷ καὶ νὰ χάνεται. Κι ὅσο προχωροῦσε αὐτὸ στὴν ψυχῇ μου, τόσο κὲγὼ βουτοῦσα κέπεφτα μὲ τὸ κεφάλι σαυτὸ τὸ μεγάλο στοιχεῖο, ποῦ ἔσπανε. Ἔβλεπα μπροστὰ

μου ἓναν καινούριον κόσμον, ἓναν κόσμον ἰσχυρὸ ἀπὸ ἀνθρώπους, ποῦ στήριζαν τὴ ζωὴ τους στὰ ἔργα καὶ ὄχι στὰ λόγια, στὰ ἔργα ποῦ ἀπαιτοῦσε ἢ προσέγγισή τους στὸ Θεὸ, ἀνθρώπους, ποῦ γνώριζαν τὸν ἑαυτό τους ἐργάτη τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ χαρὰ ἔκαναν ὑποταχτικὰ ὅ,τι καὶ ἂν τοὺς γύρευε. Σαυτὸ ὑπάρχει ἢ πιὸ ἀξιόλογη διαφορὰ τῶν Ῥώσσων ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς. Γιαυτὸ μονάχα ἢ ρούσικη λαϊκὴ ψυχῇ εἶνε ἀδιαφορὴ στὴ δίψα καὶ στὴ ζήτησι τοῦ πλοῦτου καὶ κλίνει πιὸ πολὺ στὴν αὐταπάρησι καὶ στὴν εἰρήνη.

Ἔτσι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Α΄. ἦταν ἢ ἀγνότερη ἐνσωμάτωσι τῆς ρούσικης ψυχῆς. Ἄχ, τί ὁμορφη, ποῦνε αὐτὴ ἢ ἱστορία, ποῦ ξέρω γιαυτόν. Σίγουρα θὰ τὸν ξαναδουλέψω. Εἶνε ἓνα θαυμάσιο δράμα, ποῦ τραβᾷ τὸν καθένα μὲ τὶς βαθιὰς του ἐννοιὰς καὶ μὲ τὴ δυνατὴ του ἐθνικὴ ἀλήθεια.

Καὶ τώρα νὰ σᾶς τὴν ἱστορήσω :

Τὸ φρικαλέο κακούργημα, μὲ θυμᾶται τὸν πατέρα του, βάραινε τὴν καρδιὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ δὲ μπορούσε νάβρη αὐτὸς πουθενὰ ἡσυχία· μήτε ἢ μεγαλοπρέπεια τοῦ θρόνου του, μήτε οἱ ἐξωτερικὲς χαρὲς τῆς αὐλικῆς ζωῆς μπορούσαν νὰ τὸν τραβήξουν καὶ γιαυτὸ τὶς περισσότερες φορὲς καθότανε μονάχος, κλεισμένος στὸ δωμάτιό του. Ἡ κλίσι τοῦ στὰ θρησκευτικὰ προώδευε σὲ μιὰ ἰδιαίτερη ἀποψη τοῦ κόσμου, ποῦ τούδειχνε μιὰ διαφορετικὴ στερεὴ ζωὴ καὶ κάποιον ἄλλον προορισμό. Ὅλα αὐτὰ τὸν ἔκαναν νὰ λάβῃ τὴν ἀμετάρρηπτη ἀπόφασιν νάφήσῃ τὸ θρόνον· τὴ σκέψῃ του τὴ μετέδωκε στὸ Νικόλαον καὶ στὴ γυναῖκα του καὶ αὐτὸς ἔφυγε γιὰ τὸ Ταϊγάνι, ὅπου ζοῦσε σὰν κοινὸς θνητός.

Στὸν περίπατό του, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, διασκέδαζε εὐχάριστα μὲ ἀπλοῦκούς ἀνθρώπους καὶ κάθε φορὰ, ποῦ τοὺς κόντευε, ἐνοιωθε μέσα του μιὰ φλογερὴ ζήλια γιὰ τὴ ζωὴ τους, ποῦ τόσο καθάρια καταλάβαιναν τὸν προορισμό της καὶ γιὰ τὴν ἀσάλευτη πίστη, ποῦ εἶχαν εἰς Αὐτόν, ποῦ τοὺς τὴν ἔδινε.

— «Πότε ἐπὶ τέλους, πότε κὲγὼ θὰ τὸ πετύχω;» ρωτοῦσε συχνὰ τὸν ἑαυτό του μὲ πόνο στὴν καρδιά.

Μὰ ἐνοιωθε ὁ Ἀλέξανδρος, πὼς ἀκόμα δὲν πέρασε σὲ ἄλλη στεριά, πὼς ἀκόμη εἶχε νὰ περάσῃ ἓνα μεγάλο πλατὺ ρεῖμα κολυμπώντας, κένοιωθε ὅτι εἶνε γραφτό του νὰ τραβήξῃ ἀκόμα πολλὰ. Καὶ περίμενε μὲ ἀνυπόμονη λαχτᾶρα καὶ μέσα σὲ προσευχὰς αὐτὸ τὸν καιρό.

Τότε συνέβηκε μιὰ μέρα στὸν περίπατό του νὰ δῆ σὲ μεγάλη συνάθροιση τὸ λαό, ποὺ σπρωχότανε σὲ μιὰ πλατεῖα τριγυρισμένη ἀπὸ στρατό. Χώθηκε κι αὐτὸς μὲς στὸν κόσμο καὶ κατώρθωσε νὰ δῆ στὴ μέση τῆς μεγάλης πλατείας δύο μεγάλες σειρὲς ἀπὸ στρατιῶτες, ποὺ εἶχαν σταθῆ ἀγνάντια ἢ μία στὴν ἄλλη καὶ σὲ τόση ἀπόσταση, ποὺ νὰπομένη ἀνάμεσά τους ἔνα στενὸ πέρασμα.

Οἱ στρατιῶτες δὲ βαστοῦσαν τουφεκία, ἀλλ' ὁ καθένας τους κρατοῦσε καὶ ἀπὸ ἓνα ραβδί στὸ χέρι του. Σὲ λίγο ἔφεραν ἓνα παλιὸ στρατιώτη, μὲ τὰ χέρια τεντωμένα μπροστὰ καὶ δεμένα στὸν ὑποκόπανο ἐνὸς τουφεκιοῦ. Τοῦ ξέσκισαν τὸ πουκάμισο κῆτσι μὲ γυμνὲς τὶς πλάτες, ἦταν ἀναγκασμένος, ἐνῶ χτυποῦσε τὸ ταμπούρλο, νὰ τρέχη ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες, ποὺ θὰ τὸν ράβδιζαν μ' ὅλη τὴ δύναμη τους.

— Ὅποιος εἶχε καταδικαστῆ σὲ τέτοια τιμωρία, ἔλεγαν, πὼς «θὰ τὶς φάη τρέχοντας ἀνάμεσα σὲ δύο σειρὲς ἀπὸ στρατιῶτες, ποὺ βαστοῦσαν ραβδιὰ στὰ χέρια τους».

Ὁ Ἀλέξανδρος κύταξε τὸ στρατιώτη στὸ πρόσωπο, ποὺ ἦταν κίτρινο σὰν φλουρί καὶ συγκινήθηκε πολὺ, γιατί εἶδε πόσο καταπληκτικὰ τοῦ ἔμοιαζε αὐτός. Τὸ πρόσωπο τοῦ στρατιώτη ἦταν τὸ δικό του ἀπαράλλακτο.

Ἔστερα ἀπὸ πολλὲς πληροφορίες, ἔμαθε, πὼς ὁ δυστυχισμένος αὐτός—25 χρόνια στὸ στρατό—εἶχε μάθη ἀπὸ τὴν πατρίδα του, ὅτι ὁ πατέρας του ἦταν βαριὰ ἀρρωστος, Ζήτησε ἄδεια γιὰ νὰ πάη νὰ δῆ ὑστερὴν φορὰ τὸν πατέρα του. Κι ἅμα εἶδε, πὼς δὲν τοῦδιναν τὴν ἄδεια, τῶσασε. Τὸν τσάκωσαν ὅμως καὶ τὸν παρέδωκαν στὸ στρατοδικεῖο. Ἐφυγε δευτέρη φορὰ, μὰ τὸν ξανάπιασαν. Καὶ τώρα γιαντὴ τὴ διπλῆ λιποταξία τὸν κατεδίκασαν σὲ μαστίγωμα. Ὅκτι χιλιάδες ραβδιὲς ἔπρεπε νὰ φάη. Σίγουρα θὰ πέθαινε.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀκουγε τὶς βαριὲς ξυλιὲς, ποὺ ἀκούγονταν στὴν ἀρχὴ ἀνακατωμένες μὲ τὰ ἀναστενάγματα καὶ τὶς φωνὲς τοῦ δυστυχισμένου στρατιώτη. Ἔστερα ἀπὸ λίγο οἱ φωνὲς γίνθηκαν σιγανότερες καὶ ἀντὶς ράχη ἔβλεπε τότε κανέναν ἓνα κόκκινο, καταματωμένο, ξεμερδισμένο κομμάτι κρέας.

Μιὰ φοβερὴ φρίκη κυρίεψε τὴν ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου. «Θεέ μου» συλλογίστηκε, «ἤθελε νὰ δῆ τὸν πατέρα του, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ γιὰ τελευταία φορὰ, νὰκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα του τὸν ὑστερονό πατρικὸ λόγο καὶ γι'αὐτὸ βασανίζεται καὶ τυραννιέται ἔτσι σὲ ὄνομά μου; Κἔγώ . . . ἐγώ . . . ἐγώ τί ἔκανα; . . .»

Καὶ ἡ τρομερὴ σκηνὴ μὲ τὸν πατέρα του φάνηκε μπροστὰ του μὲ ὅλη τῆς τῆ φοβερὴ ζωηρότητα.

«Πατέρα!» ἀναστενάξε κι ἀναρροφοῦσε μὲ βραχνὴν τρεμάμενη φωνή, κλαίγοντας σὰ μωρὸ παιδί.

Ξάφνου δὲν ἀκούγότανε πιά τὸ ταμπούρλο. Εἶχαν παρατήσῃ τὴν τιμωρία. Ὁ δυστυχισμένος κοίτονταν ξαπλωμένος πάνω στὸ χῶμα. Τὸν ἀπόθεσαν ἐπάνω σ' ἓνα φορεῖο καὶ τὸν μετέφεραν στὸ νοσοκομεῖο. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἀκολούθησε.

Στὴν κἀμαρα τοῦ γιατροῦ τῆς ὑπηρεσίας, καθότανε ἓνας γιαιτρός μὲ ψαρὰ γένια καὶ μὲ ἓνα ἄκακο πρόσωπο κι' ἔδινε βιαστικὰ ὁδηγίες στὸ βοηθὸ του, συμβουλευόντάς τον, τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ γιὰ τὸ στρατιώτη, ποὺ ἔφεραν.

— «Θὰ γιάνῃ γιαιτρέ;» τὸν ρώτησε ὁ Ἀλέξανδρος, νοματίζοντάς τον, ἅμα ἔμειναν οἱ δύο τους μόνάχοι.

Ὁ δυστυχισμένος ὁ γιαιτρός τάχασε καὶ στάθηκε σὲ προσοχή.

— «Με . . . Μεγαλειότατε . . .»

Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἤσύχασε εὐμενικὰ καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ πῆ τὴν ἀλήθεια.

Ὁ γιαιτρός τοῦ ἀποκρίθηκε:

«Σήμερα κιόλας θὰ πεθάνῃ. Ἐφαγε 4,000 ραβδιὲς. Σὲ δύο μεριὲς εἶνε σπασμένα τὰ πλευρά του. Δὲ γλυτώνει.

— «Τότες», εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος συγκινημένος, «σὲ σᾶς, γιαιτρέ μου, ἀφίνω αὐτῆ μου τὴν τελευταία αὐστηρὴ διαταγὴ. Ὁρκισθῆτε μου ὅμως, πρωτίτερα ἀπ' ὅλα, ὅτι τὸ μυστικὸ μου θὰ πεθάνῃ μαζί σας.»

— «Ὁρκίζομαι στὴν ἀγάπη, ποὺ Σᾶς ἔχω, μεγάλε αὐτοκράτορα . . .!»

«Καλὰ», εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος κῆβγαλε ἓνα χρυσομένο κλειδί ἀπὸ τὴν τσέπη του: «Ἐδῶ εἶνε τὸ κλειδί τῆς κἀμαρᾶς μου, διατάξατε νὰ τὸν πᾶν ἐκεῖ τὸ στρατιώτη. Θὰ βγάλω τὰ ρούχα μου γιὰ νὰ τοῦ τὰ φορέσουν. Ἐγὼ μένω ἐδῶ στὴ θέση τοῦ ἀρρωστοῦ, στὸ κρεββάτι του . . .»

Τῆ δευτέρη μέρα ἔμαθε ὅλος ὁ κόσμος τὸ θάνατο τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τὸ κλεισμένο σεντούκι, ποὺ σὲ κανέναν δὲν πρόδιδε τὸ πληγωμένο σῶμα τοῦ στρατιώτη, ποὺ εἶχε μέσα του, στάλθηκε στὴν Πετρούπολη.

Τοῦ Ἀλεξάνδρου «οἱ πληγὲς» ἔγιαναν μέσα σὲ δύο βδομάδες κῆπρεπε, σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, «νὰ τὶς ξαναφάῃ, τρέχοντας

ἀνάμεσα σὲ δυὸ σειρὰς ἀπὸ στρατιῶτες, ποὺ βαστούσαν ραβδιά στὰ χέρια τους». Θὰ ἔτρωγε τὶς ἄλλες 4,000 ξυλιές, ποὺ τοῦ χρωστοῦσαν. Τοῦ τὶς ξαναμέτρησαν δλάριθιμες, μὲ θάμα, πῶς γλύτωσε. Οἱ στρατιῶτες λυπήθηκαν, καθὼς φαίνεται, τὸν κολληγά τους, ποὺ τὶς ἔτρωγε δυὸ φορές.

Καθὼς ἔκλεισαν οἱ πληγές του, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους κεινοῦ τοῦ καιροῦ, ἀφοῦ ἔχασε τὰ πολιτικά του δικαιώματα, τὸν ἔστειλαν ἐξόριστο ἀποικο στὴ Σιβηρία.

Σ' ἓνα σιβηρικό χωριό, χωμένο μέσα σὲ λαγκάδια καὶ σὲ κάμπους, ἔφεραν ἓνα φιλόλιγνο στρατιώτη Μιχαὴλ Σίλιν, ποὺ τὸν εἶχε στὴν ἐπιτήρησή της ἡ ἀστυνομία.

Ὁ Ἀέων Νικολάγεβιτς στάθηκε μιὰ στιγμὴ. Τραβηγμέ- νος ἀπὸ τὴν ποίηση τῆς εἰκόνας, ποὺ φανταζότανε, δὲ μπορούσε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἱστορία. Πνίχτηκε σὲ σπασμούς καὶ στὰ μάτια του λαμπύριζαν τὰ κρυσταλλένια διάφανα δάκρυά του, τὰ δάκρυα ἑνὸς μεγάλου ψυχομάγου.

—«Καὶ ἱστοροῦν», ἐξακολούθησε ὕστερα μὲ τρεμουλιασμένη φωνή, «ὅτι ὁ Μιχαὴλ ζοῦσε χρόνια σαυτὸ τὸ χωριό, μάθαινε τὸ νοικοκυρεῖο, βοηθοῦσε τοὺς χωριάτες καὶ μάθαινε γράμματα στὰ παιδιά τους. Καὶ στὰ μακρινὰ χωριά ἀκόμα εἶχε μαθευτῆ πῶς αὐτὸς καταλάβαινε ἀπὸ ἀρρώστους καὶ γιάτρευε τοὺς ἀν- θρώπους. Πολλές φορές τὸν εὔρισκαν τὴν ὥρα, ποὺ κατανου- κτικά ἔκανε τὴν προσευχὴ του καὶ τότες ἔφεραν τοὺς ἀρρώ- στους κοντὰ του.

Ἐτυχε τότε νὰ φέρουν σὲ κείνο τὸ χωριὸ δυὸ ἐξορίστους, ποὺ ὁ ἓνας τους ἦταν μιὰ φορὰ δοῦλος στὴν Αὐλή. Σὲ λίγον καιρὸ ἀρρώστησε βαριά αὐτὸς ὁ δοῦλος καὶ ἦταν γιὰ τὸν ἄλλον κόσμο.

Τὸν ἔβαλαν μέσα σ' ἓνα ἀμάξι καὶ τὸν ἔφεραν στὸ γέρο Μι- χαὴλ, τὴν ὥρα ποὺ αὐτὸς ἔκανε τὴν προσευχὴ του.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸν ἀρρωστο καὶ γνώρισε στὸ πρόσωπό του τὸν παλιό του κηπουρό. Κι ὁ δοῦλος γνώ- ρισε τὸν ἀφέντη του. Ἀπὸ τὴ μεγάλη του χαρὰ κι ἀπὸ τὴν ἀνα- πάντευξη αὐτῆ εὐτυχία, στάθηκε στὰ πόδια του ὁ ἀρρωστος καὶ ἤθελε νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἐκεῖνος τὸν ἐμπόδισε ἡσυχὰ καὶ διέταξε τοὺς ἄλλους νὰ δεῖ- ασουν τὴν κάμαρα.

—«Δὲ θὰ πῆς σὲ κανέναν τίποτα», γύρισε κεῖτε στὸν ἀρρωστο.

—«Σὲ ὅλους, σὲ ὅλο τὸν κόσμο θὰ διαλαλήσω, ὅ,τι εἶδανε τὰ μάτια μου κι ὅ,τι ψηλάφησαν τὰ χέρια μου...»

Κι ἀπὸ τὴ μεγάλη συγκίνηση ἔπεσε λιγοθυμισμένος στὸ πάτωμα.

Τὸν σήκωσαν καὶ τὸν πῆγαν σπίτι του.

Ἄμα συνῆρθε καὶ ἱστορήσε σὲ ὅλους, τί τοῦ συνέβηκε, ὁ κόσμος χύθηκε γιὰ νάβρῃ τὸν Ἀλέξανδρο.

Μὰ ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦταν πιά ἐκεῖ.

Ἄπ' ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, λένε, πῶς πλανιότανε στὴ Σιβηρία ἓνα διάστημα, κάποιος φιλόλιγνος γέρος, ὡς που χάθηκε στὰ ἀρχέγονα βουνά, στὰ σύνορα τῆς Εὐρώπης...

Τὶ ἀφάνταστη ποῦ θὰ ἦταν αὐτῆ ἡ στιγμὴ—αὐτὸ τὸ μεγάλο ἐσκαλάβωμα τοῦ πνεύματος—».

Δῆμος Βερενίκης

Ε. Ἀθανασιάδη.

Ἀπὸ τὰς 'PETITES ÉLÉGIES,,

Κάποιες παλιές στὸν ὕπνο μου ξαφνίζου ἀρμονίες :
Ἐμένα ἀγάπες μου|ξανθιές, μελαχρινές καὶ ρούσες !
Ἐμέν' ἀχνάρια δλόσβυστα τοῦ διάβα μας ! Ἐρημίες !
Καὶ γύμνια ἐσὸ ἀγέλαστη ἀπὸ μισεμένες Μούσες.

Ἀκόμα ὡς τόσο πολεμᾶς, μικρόπρεπη Ἐρριννύδα !
Μὰ τὰ θρεμένα νύχια σου τί βρίσκουν πιά σὲ μένα ;
καὶ νοιώθω, μοναχὸς ἐγὼ, τὴν κρύα τους ἀγκίδα,
ἀπ' ὅσα ἔχει ὁ θάνατος κουφάρια γιατρεμένα !

Ταιριάζει νὰ ριζοβολᾷ σὲ μιὰ καρδιά ποὺ πάει
ἀστόχαστα ἢ ἐνθύμιση ; Κ' ἂν ἔχω πιά περάσῃ
τὸ Μαῦρο ῥέμμα, εἶνε σωστὸ ν' ἀκούω ν' ἀλυχτήη
ἀκόμα ἀντίκρυ τὸ θερῖνὸ ποὺ μ' ἔχει κουρελιάσῃ ;

Ἀφοῦ ἐγὼ—ποὺ στολίστηκα γιὰ τὴ σκληρὴ θυσία
μὲ τοῦ Μορφέα ἀπὸ καιρὸ τὸ τραγικὸ στεφάνι—
γιὰ νάμπω μιὰ ὥρα ἀρχήτερα μέσ' τὴν Ἀνυπαρξία,
φράζω τ' αὐτιά μου στὸν ἀχὸ ποῦ ὁ στεναγμὸς μου κάνει.

Μετάφρ. Α. Γ.

(Στὸ γαλλικὸ εἶνε σογγέτο)

Ὁ φουτουρισμός εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ τὸ α'. *μανιφέστον τοῦ Μαρινέτι.*

Μιά καὶ τὸ περιοδικόν μας, παίζοντας ἀλήθεια, ἔγινεν ἀφορμὴ ν' ἀναστατώσῃ μὲ τὸ μελλοντιστικόν του σημεῖωμα ὅχι μόνον τοὺς φιλολογικούς μας κύκλους, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἀγαθοὺς ἀστούς τῆς πρωτεύουσής μας, τῆς τόσο εἰρηνικῆς καὶ τόσο ἀνησυχου συγχρόνως τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, ἐθεώρησε πρέπον νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸν φουτουρισμὸν εἰς τὴν κωμικὴν του αὐτὴν σύγχυσιν. Μὰ γιὰ κάθε ἄλλῃ ἀνάπτυξί του, δημοσιεύει τὸ πρῶτον πολὺκοτον *μανιφέστον* τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Μελλοντισμοῦ F. T. Marinetti μέσα εἰς τὸν ἐνδεκάλογον τοῦ ὁποίου καθρεπτίζεται ὅλη ἡ φουτουριστικὴ ἰδεολογία, ἡ ὁποία, ὅσο καὶ ἂν στὶς λεπτομέρειες μπορεῖ νὰ πέφτῃ ἔξω, ὡς ἀντίρροπος ὅμως τοῦ πασσεϊσμοῦ, τῆς ἰδικῆς μας νὰ ποῦμε *προγονοπληξίας* ἢ καλύτερα τοῦ *στραβολαιμιάσματος*, κατὰ τὸν κ. Συνόδην, φαίνεται πὼς μᾶς ὠφέλησε πολὺ καὶ προσανατόλισε τὴ νεώτερη σκέψῃ ὅχι σὲ κακὸ δρόμο. Ὅπως δὴποτε, ὅσο παράκαιρα κ' ἂν ριχθῆκαμε ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας εἰς τὴν ἀλλόκοτη καὶ παράξενη αὐτὴ σχολή ἔτσι ἀπὸ περιέργεια ἢ μόδα, τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι τονώσαμε λίγο τοὺς πνεύμονάς μας μὲ τοὺς γέλωτας ποὺ προκαλέσαν οἱ ἀνοησίες τῶν μὲν καὶ τὸ χιοῦμορ τῶν δέ, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ φουτουρισμὸς κ' ὅταν ἀκόμα δὲν νοιώθεται, δίδει ζωὴν!... Ἄλλ' ἀκούσατε τὸν Μαρινέτι εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς ὁρμῆς, τῆς ἐξάψεως καὶ τῆς μεγαλοστομίας του:

«1. Θέλομεν νὰ ψάλωμεν τὸν ἔρωτα τοῦ κινδύνου, τὴν συνήθειαν τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς τόλμης.

2. Τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ποιήσεώς μας θὰ εἶναι τὸ θάρρος, τὸ θράσος καὶ ἡ ἐπανάστασις.

3. Ἡ φιλολογία μας ἕως τώρα ἐξύμνησε τὴν ἀκίνησιαν τῆς σκέψεως καὶ τὴν ἔκστασιν τοῦ ὕπνου. Ἡμεῖς θὰ ἐξάρωμεν τὴν ἐπιθετικὴν κίνησιν, τὴν τυρετώδη αὐπνίαν, τὸ γυμναστικὸν βῆμα, τὸν μάτσο καὶ τὴ γροθιά.

4. Διακηρύττομεν ὅτι ἡ αἴγλη τοῦ κόσμου ἐπλουτίσθη μὲ μιὰ νέα ὁμορφιά: τὴν ὁμορφίαν τῆς ταχύτητος. Ἐνα αὐτοκίνητο κούρσας μὲ τὸν θώρακά του ποὺ τὸν στολιζοῦν χονδροὶ σωλῆνες σάν φεῖδια μὲ ἐκρηκτικὴ ἀναπνοή... ἕνα αὐτοκίνητο μουγκρίζον, ποὺ θαρρεῖς πὼς τρέχει ἐπάνω σὲ μύδρους, εἶναι ὠραιότερον ἀπὸ τὴν Νίκην τῆς Σαμοθράκης.

5. Θέλομεν νὰ ψάλωμεν τὸν ἄνθρωπον ποὺ κρατᾷ τὸν ἀετὸ, ποὺ ὁ ἰδανικός κορμὸς του διαπερνᾷ τὴ Γῆ...

6. Ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ γράφῃ μὲ θέρημ, μὲ οἶστρο, μὲ ἀσωτεία γιὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν ἐνθουσιαστικὴν ὁρμὴν τῶν πρωτογόνων στοιχείων.

7. Δὲν ὑπάρχει πούθενά ἄλλου ὁμορφιά παρὰ μονάχα στὸν ἀγῶνα. Ἄδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀριστοῦργημα δίχως χαρακτῆρα ἐπιθετικόν. Ἡ ποίησις πρέπει νὰ εἶναι μία σφοδρὴ ἐφοδος ἐναντίον τῶν ἀγνώστων δυνάμεων, διὰ νὰ τὰς ἀναγκάσῃ νὰ ὑποκύβουν πρὸ τοῦ ἀνθρώπου.

8. Εἴμεθα ἐπάνω εἰς τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριο τῶν αἰῶνων!... Γιατί νὰ κιντάζωμε πίσω μας, τὴ στιγμὴ ποὺ πρέπει νὰ σπάσωμε τὰ μυστηριώδη θυρόφυλλα τοῦ ἀδύνατου; Ὁ Χρόνος καὶ τὸ Διάστημα ἀπέθαναν χθές. Ζῶμεν τώρα μέσα εἰς τὸ Ἀπόλυτον, γιατί ἔχομεν πιά δημιουργήσῃ τὴν αἰωνίαν, τὴν πανταχοῦ παρούσαν ταχύτητα.

9. Θέλομεν νὰ ὑμνήσωμεν τὸν πόλεμον,—τὴν μόνην ὑγιεινὴν τοῦ κόσμου—τὸν μιλιταρισμὸν, τὸν πατριωτισμὸν... τὶς ὁμορφες ἰδέες ποὺ σκοτῶνον καὶ τὴν περιφρόνησιν τῆς γυναικός.

10. Θέλομεν νὰ καταστρέψωμεν τὰ μουσεῖα, τὶς βιβλιοθήκες, νὰ χτυπήσωμεν τὴν ἠθική, τὸν φεμινισμὸν κ' ὅλες τὶς ἐπικαίρες καὶ κερδοσκοπές ἀνανδρείες.

11. Θὰ ψάλωμεν τὰ μεγάλα πλήθη ποὺ κινοῦνται μὲ τὴν ἐργασία, τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἐπανάστασιν. Τὰ πολύχρωμα καὶ πολύφωνα ρεύματα τῶν ἐπαναστάσεων μέσα εἰς τὰς νεωτέρας πρωτεύουσας. Τὴ νυχτερινὴ βουὴ τῶν ναυπηγείων καὶ τῶν ὄπλουργείων κάτω ἀπὸ τὰς διαπεραστικὰς ἠλεκτρικὰς σελήνας τῶν. Τοὺς λαίμαργους σταθμοὺς τῶν φειδιῶν ποὺ καπνίζουν. Τὰ ἐργοστάσια ποὺ κρέμονται ἀπὸ τὰ νέφη μὲ τοὺς καπνένοιους σπάγγους τῶν. Τὶς γέφυρες τὶς ριχμένες ἐπάνω εἰς τὰ διαβολικὰ παλούκια τῶν ἠλιολουσμένων ποταμῶν. Τὰ ριψοκίνδυνα ταχυδρομικὰ πλοῖα ποὺ δροφραίνονται τὸν ὄριζοντα. Τὶς σιδηροδρομικὰς μηχανὰς μὲ τὶς μεγάλες κοιλιὰς τῶν, ποὺ φτεροκοποῦν ἐπάνω στὶς ράγεις ὡσάν πελώρια χαλύβδινα ἄλογα μὲ χαλινούς μακροὺς σωλῆνας, καὶ τὰ ἀεροπλάνα ποὺ γλιστροῦν καὶ ποὺ ὁ ἔλικας τῶν προκαλεῖ πλαταγίσματα σημαίων καὶ χειροκροτήματα ἐνθουσιῶντος πλήθους.

Ὁ Μαρινέτι τὰ βάζει ἔπειτα μὲ τὰ μουσεῖα καὶ τὶς βιβλιοθήκες καὶ κλείει τὸ *μανιφέστο* του μὲ τὶς ἀκόλουθες ἀφαντάστας μεγαλοπρεπεῖς καὶ μεγαλόπνοες στροφές:

«Ἔρχονται οἱ τολμηροὶ ἐμπρησταὶ μὲ τὰ καφαλισμένα δάχτυλα!... Νά τους!.. Νά τους!.. Πῦρ λοιπὸν στὰ ράφια τῶν βιβλιοθηκῶν! Στρέψετε τὰ ρεύματα τῶν καναλιῶν γιὰ νὰ πλημμυρίσουν τὰ ὑπόγεια τῶν μουσεῶν! Ὡ τί κολύμπι ποὺ θὰ κάμουν σάν κλισσοῦν στὸ νερὸ οἱ ἐνδοξοὶ ὀθόνης!... Σὲ σὰς τὰ σκεπάρνια καὶ τὰ σφυριά!... Σκάψετε τὰ θεμέλια τῶν σεβασμίων πόλεων!

Οἱ πειὸ νέοι ἀπὸ μᾶς εἶνε τριάντα ἐτῶν· μᾶς μένουσιν λοιπὸν τὸλιγώτερο δέκα χρόνια διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ἔργον μας. Ὅταν θὰ μποῦμε στὰ σαράντα, οἱ πειὸ νέοι καὶ πειὸ τολμηροὶ ἀπὸ μᾶς, ὡς μᾶς ρίψουν στὸ καλάθι σάν ἀχρηστα χειρόγραφα!... Θὰ μᾶς ριχτοῦν ἀπὸ μακρὰ, ἀπὸ παντοῦ, πηδῶντας ἐπάνω στὸν κοῦφον ρυθμὸν τῶν πρώτων τραγουδιῶν τῶν, γρατζουνίζοντας τὸν ἄερα μὲ τὰ γαμπὰ δάκτυλά τῶν καὶ ρουφώντας στὶς πόρτες τῶν ἀκαδημιῶν τὴν ὁμορφὴν μυρωδιὰ τῶν σάκιων πνευμάτων μας...

Ἄλλὰ δὲ θάμαστε ἐκεῖ· Θὰ μᾶς βροῦν τέλος, μιὰ χειμωνιάτικη νύχτα στὴν ἐξοχή, κάτω ἀπὸ ἕνα μελαγχολικὸ ὑπόστεγο ποὺ θὰ τὸ χτυπᾷ σάν πιάνο ἢ βροχὴ ἢ μονότονη. Θὰ στεκώμεθα ἐπάνω στὰ νύχια μᾶς κοντὰ στὰ τρομώδη ἀεροπλάνα μας προσπαθώντας νὰ ζεστάνομε τὰ χέρια μας ἐπάνω στὴν ἀθλια φωτιά ποὺ θὰ κάνουν τὰ σημερινὰ μας βιβλία, φλογοβολοῦντα φαιδρὰ ὑπὸ τὴν σπινθηροβόλον πτήσιν τῶν εἰκόπων τῶν.

Θὰ μάζευτοῦν γύρω μας, πνευστιῶντες ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ πείσμα, ἐξερεθισμένοι ἀπὸ τὸ ὑπερήφανον, τὸ ἀκούραστον θάρρος μας, θὰ ριχτοῦν γὰ μᾶς σκοτάσουν μὲ τόσο μῖσος ποὺ ἡ καρδιά τῶν θὰ μεθύσῃ ἀπὸ ἔρωτα καὶ θαυμασμὸν γιὰ μᾶς. Καὶ ἡ δυνατὴ ἢ γερὴ Ἀδικία θ' ἀστραποβολήσῃ μέσα στοὺς ὀφθαλμούς τῶν. Γιατί ἡ τέχνη δὲν εἶναι παρὰ βία, σκληρότης, ἀδικία.

Οἱ πλέον ἠλικιωμένοι ἀπὸ μᾶς δὲν εἶναι ἀκόμη τριάντα ἐτῶν, καὶ μόλα ταῦτα ἔχομεν σπαταλήσῃ θησαυροὺς, θησαυροὺς δυνάμεις ἐρωτος

θάρρους και τραχείας θελήσεως, γρήγορα, παράφορα, ασυλλόγιστα χουφτιές-χουφτιές χωρίς νά πάρουμε άναπνοή.

Κυτάξετέ μας! Δέν πνευστιώμεν... Ἡ καρδιά μας δέν αισθάνεται τήν παραμικρή κοράση. Γιατί είναι θεσμένη από πυρ, από μίσος, από ταχύτητα!... Αυτό σās εκπλήττει; Είναι πού δέ θυμάσθε καν πώς έχετε ζήση!—Όλόρθοι επάνω στην κορυφή του κόσμου, θά προσκαλέσωμεν ακόμα μιὰ φορά εις μονομαχίαν τάστρα!

Αί αντίρρήσεις σας; Φθάνει! φθάνει! Τις ξέρουμε! Τις μαντεύομε! Ξέρουμε καλά ό,τι ή όμορφη και επίπλαστη διάνοιά μας μάς βεβαιώνει.—Είμεθα, λέγει, ή περίληψις και ή προέκτασις των προγόνων μας.—Ίσως! Έστω!... Τί πειράζει; Ἄλλα δέν θέλομεν ν' ακούσωμεν! Φυλαχθήτε μήν επαναλάβετε τās μιαρās αυτās λέξεις! Σηκώσατε πειό ψηλά τó κεφάλι!...

Όλόρθοι επάνω στην κορυφή του κόσμου θά προσκαλέσωμεν ακόμα μιὰ φορά εις μονομαχίαν τάστρα!

— Ἡ δήλωσίς μας για τή γλώσσα, ότι δηλαδή δέν παραδεχόμεθα τόν Ψυχάρη, κατεθορύβησε τόσον πολύ τούς μαλλιαρούς, πού ό «Νουμάς» δέν επρόφθαινε νά τυπώνη διαμαρτυρίες σέ άνοιχτά γραμματα. Φαντασθήτε πού δέν έμεινε χώρος νά γραφή και ό ίδιος. Μά θά πής... τó ίδιο κάνει! Ο Νε κ ρ ο θ ά φ τ η ς του μάς έθαψε, ό δέ Φ υ λ λ ί δ η ς μάς ειπε πώς είμεθα μακαλήδες. Μά γιατί τόσα νεύρα; Τó παραδεχόμεθα. Είμεθα ό,τι θέλετε. Μονάχα δημοτικιστές δέν είμεθα!

— Αντί του διηγήματος: «Όταν τó αιμα βράζει» του κ. Βουτυρά πού υποσχεθήκαμε σ' αυτό τó φυλλάδιο, δημοσιεύομε τήν «Άρρωστικένη Ζωή» έξ ίσου δυνατή και ψυχολογημένη νουβέλλα, όχι για άλλο λόγο, αλλά γιατί ό συνεργάτης μας δέν επρόφθασε νά τελειώση ένα δεύτερο δούλεμα πού τó συνειθίζει για όλα του τά έργα.

— Ο Henry Bataille εξέδωκε τώρα τελευταία ένα τόμο ποιημάτων μέ τόν τίτλο: Ἡ Θεία Τραγωδία. Φαίνεται ότι τά ποιήματα αυτá αποτελοῦν τó πρώτο μονάχα μέρος ενός κύκλου πού τó τέλος του θά συμπληρωθῆ «Όταν θά πέση ή αυλαία στην τελευταία πράξη τής τραγωδίας, πού ή άνθρωπότης ανέλαβε τά τή ζήση σ' αυτá τά χρόνια». Τά κομμάτια πού έξυμνοῦν τó Χ ρ ί σ μ α τ ο ὕ Θ α ν ά τ ο υ αποτελοῦν όμολογουμένως τίς ωραιότερες σελίδες του βιβλίου.

— Ἡ θεατρική σαιζόν στό Παρίσι ηρξισε σ' όλα σχεδόν τά θέατρα μέ παλαιά έργα. Τó μόνον νέο πρὸς τó παρὸν είναι τó: «1914—1937» του Wells, πού εδόθη τού θεάτρο Rejane. Ἡ υπόθεσίς του δέν είναι νέα. Είναι ή πολύχρονη έρευνα πού έκαμε πέρυσι ό Maurice Soulié επάνω στὸ έξῆς πρόβλημα: Τό παιδί του κ ρ ί μ α τ ο ς π ρ έ π ε ι ν ά γ ε ν ν ῆ θ ῆ ; Ἐνα παιδί πού εγεννήθη στή Αίλλη τόν όκτώβριο του 1914 μαθαίνει ύστερα από είκοσι χρόνια τó μυστικό τής γενεαλογίας του και στραγγαλίζει τόν πατέρα του πού ξαναβρίσκει εγκατεστημένο στή Γενέβη τής Ἑλβετίας. Τό έργο έχει επεισόδια μέ περιπέτεια τραγικώτατη.

— Ἄπεθανεν ό ποιητής Stephen Phillips ό όποίος κατείχε σημαντικήν θέσιν στή σύγχρονη άγγλική φιλολογία. Τό καλύτερο του έργο είνε τά: ποιήματα του 1897. Έχουν μέσα των ένα σεβασμό στην όμορφιά γραμμένα σ' ένα στυλ άπλούστατο πού σου φανερώνει τά μυστικά τής καρδιάς του. Ο Phillips είναι ό συγγραφεύς του: Ἄ ρ μ α γ ε δ ὲ ν έργο έμπνευσμένο από τόν ευρωπαϊκό πόλεμο πού παρεστάθη πέρυσι τόν Ιούνιο στό New Theatre κ' έκαμε τόσο θόρυβο γιατί τó χτύπησεν άλύπητα ή κριτική. Από τó 1912 διηύθυνε τήν «Ποιητικήν Ἐπιθεώρησιν» περιοδικόν πού είχε συγκεντρώση όλα τά νέα ποιητικά ταλέντα του Λονδίνου.

“ΦΥΛΛΑ”,—Φιλολογική έκδοτική εταιρία—Σειραί έκδόσεων—Είς τόμους κομψούς βιβλιοδετημένους—Με λαϊκάς τιμάς—Τά άρισταουργήματα τής ξένης φιλολογίας—Μεταφράσεις πισταί και επιμελημέναι

Διορθώματα.

Σελ.	51	στιχ.	20 :	Ίσως ν...	άντι	Ίσως νά...
»	57	»	2 :	νά τά φορά	»	νά τά φορεϊ
»	»	»	18 :	τή κακιά ζωή!	»	τί κακιά ζοή!
»	»	»	19 :	τή ζωή	»	τί ζωή
»	»	»	23 :	Ευτός	»	Αυτός
»	59	»	8	Φαινόντουσαν	»	Φαινόντουσαν
»	»	»	29	μέ τόν νουν του,	»	μέ τó νου του,
»	60	»	25	τέσσαρες	»	τέσσερις
»	61	»	15	εφαλλε	»	εφαλε
»	67	»	26	μονέ	»	μόνε
»	75	»	23	σ' αυλάκια	»	στ' αυλάκια
»	76	»	9	Κ' στήν	»	Και στήν
»	»	»	20	τά χαμήλωνα	»	τ' άχαμήλωτα

— Ἐπειδή έξηντλήθη σχεδόν ή έκδοσις του πρώτου άριθμοῦ του περιοδικου «Φύλλα» και δέν είναι δυνατή πρὸς τó παρὸν ή ανατύπωσίς του, τά όλίγιστα τεύχη πού μάς μένουν

Θά πωλοῦνται δραχμ. 1,50

— Ἐξεδόθη ό 4ος άριθμός των έκδόσεων του κ. Πορωίτη μέ τήν **Μαρίαν Μαγδαληνήν** του Μάτεργκ. —Δρ. 1.

— Ἐπειδή οί άναγνώσται των «Φύλων» είναι δυστυχώς όλίγοι, ... εις τόν διδάσκαλον και ιεροψάλτην Αιγίνης κ. **Μενέλαον Φιλανθίδην** (τόν επιλεγόμενον Φιλήνταν) τήν άπάντησιν εις όσες τ ρ ο μ ε ρ έ ς άποκαλύψει έκαμε τώρα τελευταία για τó περιοδικό μας, ανέλαβε νά τήν δώση εκ συναδελφικής άβρότητος ό συνάδελφός του ποιητής κ. Θεοδοσίου εις τόν .... **Μικρόν Ρωμόν!**

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΚΑΙ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΝ

ὁ 1ος τόμος τῆς Α'. Σειρᾶς
τῆς Φιλολογικῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρείας «Φύλλα»

«ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΤΟΥ ΜΩΠΑΣΣΑΝ»

Ἐνδεκα διηγήματα
πρώτην φοράν μεταφρασμένα :

1. Ὀδύσσεια κόρης.
2. Σεληνόφως.
3. Τὸ κρεβάτι.
4. Τὴν ἀνοιξη.
5. Τὸ παράθυρο.
6. Αἱ ἰδέες τοῦ συνταγματάρχου.
7. Λύπη.
8. Αὐτὸ τὸ γουρῶνι ὁ Μορέν.
9. Ἡ ἐπάνοδος.
10. Μπροστὰ σ' ἓνα νεκρό.
11. Αὐτοκτονίες.

ADAMANTIOS D. PARADIMAS
JOURNALISTE - ÉCRIVAIN
8, RUE DE RAZICOTSISKA
ATHÈNES (407)

Τόμος κομψότατος τῆς τσέπης χρυσόδετος

Μὲ 128 σελίδας καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέως.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΚΙΟΣΚΙΑ

ΔΡ. 1.25

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Φύλλων» δραχ. 1.—Τὸ βιβλίον
ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.